

Nemunas

Nr. 17
(335-776)

2011 m.
gegužės 5–11 d.

Kaina 2,50 Lt

KAUNO KULTŪROS IR MENO SAVAITRAŠTIS

Narcizo FREIMANO nuotrauka

Kauno Laiptai
3-9 p.

Proza ————— Stasys BABONAS
Poezija ————— Aivaras VEIKNYS
Vytautas STANKUS

Barcode: 9 770 134 314 007

Dainius SOBECKIS Audronė MEŠKAUSKAITĖ
Vakaro raminamieji **Tradiciškai:** **2 p.**
Lina SABAITYTĖ „Kaunas Jazz 2011“
Kelionė laiku
Gintarė BERNOTIENĖ
Patirčių žemėlapiai
Andrius JAKUČIŪNAS
Valanda be namų **10 p.**

www.nemunas.net

In memoriam**ALGIMANTAS NARCIZAS FREIMANAS**

(1943–2011)

Gražiai tu šypsaisi iš fotografijos, ir ta žvilgsnį nesunku atpažinti – jis dažniausiai išidegavo po subtalaus humoru frazės, kurių ne visi išgirdavo. Nes neužgaulu, be pašių, elegantiška, tad sunkiai pagaujama. Veik nepastebima.

O mes, *nemuniečiai*, tarsi nepastebėjome, kaip ir kada Tu tapai savu, reikalingu mūsų laikraščio puslapiuose, laukiamu redakcijos sventinėje prie puodelio kavos. Visada trūks Tavęs. Jau patyrėme, kaip stinga Kauno kultūrininkams ir menininkams, kuriuos esi fotografiavęs. Trūksta ir tiems, kuriuos dar būtum įamžinęs. Tavo portretuose žmonės atrodydavo šviesesni, romantiškesni negu gyvenime. Ir tik Tu vienas žinojai, kaip išlaukti jų nuskaidrėjimą.

mo akimirkos... Fotografavimo aistra buvo tokia stipri, kad net grybauti Merkinės miškuoje be fotoaparato Tau niekaip nepavykdavo.

Šią vasarą, prisimindami pokalbių su Romualdu Rakausku, užsidegusiu surengti Tavo fotografijos parodą, tikėjomės, kad išsipildys Tavoji svajonė. Tiesą sakant, šiek tiek abejojome, kad prisirengsi sistemi archyvus, nebuvai panašus į savo darbus kataloguojantį fotogra-

fa. Tau visai nerūpėjo kokie nors oficialūs pripažinimo ženklai.

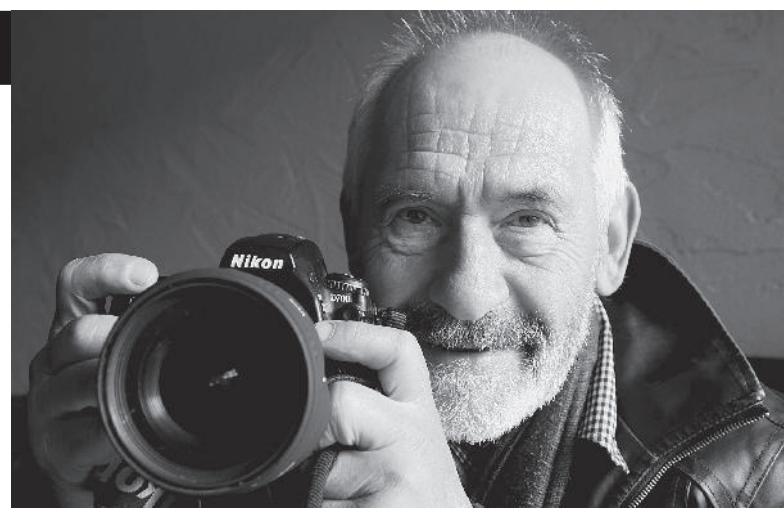
Tavo kūrybos fragmentų turime, bet visuma liko paslaptis. Ir tai turbūt labai žemiška, nes dabar Tau aiškesnė būties-nebūties mišlė. O gal dar painesnė?

Tačiau, prieikus ne tik fotografo, bet ir subtilaus žmogaus, iš išpročio dar ilgai prasitarsime: „Skambinkit Narcizui.“

„Nemuniečiai“

Skaudžią netekties valandą dėl vyro mirties nuoširdžiai užjaučiame aktorę Olitą Dautartaitę ir artimuosius.

Lietuvos meno kūrėjų asociacijos Kauno skyrius

Dovanok man balta žiedą,
Purpurinį dovanok.
Mano saulė žemén rieda,
Rieda giromis namo.

Jonas Strielkūnas

Dėl kolegos Algimanto Narcizo Freimano mirties nuoširdžiai užjaučiame žmoną Olitą Dautartaitę ir artimuosius.

„Nemuno“ kolektyvas

Tradiciškai: „Kaunas Jazz 2011“**Audronė MEŠKAUSKAITĖ**

Dabar, kai Kaune džiazo koncertų vis daugėja, galima kalbėti apie skirtingas ir vis īvairėjančias jo pateikimo žiūrovui kryptis. „Kaunas Jazz“, turintis tvirčiausias ir ilgiausias džiazo festivalio tradicijas, praranda monopolį, tačiau ne žiūrovus, nes kuo daugiau koncertų, ypač vykstančių visus metus (tiesa, gal lankomų dar vis nepakankamai gausiai), kuo daugiau alternatyvų, tuo didesnės išprususių klausytojų gretos. O „Kaunas Jazz“ kaip visa dala labai laukiamas ir pasitinkamas kartu su šiltėjančiu pavasariu. Šiais metais jam skirtos keturios dienos, kurios intensyvumu neprilygo geriausiams iš produktyviausiems laikams, bet išlaikė labai tvirtą, metų metais patikrintą ir pamažu įtvirtintą struktūrą. Šiemet festivaliu su kaksu dviečimt vieneri.

Gerai, kai „Kaunas Jazz“ turi aiškią koncepciją ir stiprū renginių karšas. Ant tokio stovėdamos niekada nepraras pusiausvyros ir stablumo. Tačiau kad galbūt kiek išbarstys paieškų ir netikėtumų dvišią – iš tiesų tikėtina. Atrodo, šito festivaliu vis labiau pritrūksta. Koncertai didžiosiose scenose, kuriems tenka sunkiausia festivalio našta, jokių ypatingų pasikeitimų nereikalauja. Svarbu, kad publika išgirstų puikius atlikėjus (net jei jie nėra pasaulio pelenė neregėto pripažinimo), tinkančius mūsų vietai ir laikui, tenkinančius mūsų pasirodimo įskilautį lygi ir norus eiti toliau. Bet renginiai, ratu juosiantys ir tarsi papildantys pagrindinius koncertus, galėtų pateikti ir daugiau staigmenų. Lauke vykstantys, vienims norintiesiems organizuojami, jie turi itin džiuginti, tačiau džiugėsius lieka gerokai mažiau, kai gali numanyti ir artejantį vyksmą, ir jo rezultatą. Jei organizatoriai pasiūlytų naujesnes džiazo žaidimo taisykles, publika tikrai žengtu įkandin. Tam ji ir yra džiazo – vadinas, ir improvizacijos – publika. Tokia turėtų būti pasiruošusi beveik viskam. Kita vertus, tradicijos, kasmetiniai susitikimai pamėgtose vietose su jau pažystamais žmonėmis nuteikia labai jaukiai, beveik bendruomeniškai.

Kasmetinėmis tradicijomis jau tapo spalvingi, smagūs vaikų piešiniai ant grindinio, tuo pat metu visai šalia skambanti džiazo varpų muzika. Kauno kariliono bokšte

Bobbys Mcferrinas – neabejotina žvaigždė.

Kauniečių atrastas Richardas Bona koncertavo Vilniuje.

šiais metais – Giedriaus Kuprevičiaus ir Juliaus Vilnonio projektas „Standartai“, kuris gal kiek iš išpročio tokios muzikos klausytis dažniausiai vasarą nuteikė lengvai ir nerūpestingai), miesto gatvėse griaudinti iškilminga baikerių kolona, Laisvės alėja, grojant orkestriui „Ažuolynas“, žygiuojanti iškilminga eiseną. Vienybės aikštėje vyko lauko koncertai, kuriems pritarė Saulėtas dangus. Tiek jiems pasibaigus lietus išdriso pagalbiau palaisytai besistengiančius sužaliuoti medžius. O scenoje: lietuvių „Sharp-five“, „Jing'a'ling“, jaunus ir energingas „Kaunas big band“, grojës iš tiesų puikiai, vėl Kauną aplankęs, jau, galima sakyt, nuolatinis svečias „Saulės kliošas“, Nyderlandų „Seeka“, ankstesnį vakarą jėgas išbandę „Combo“ klubė, na ir, žinoma, džiazo mados, dangų spalvinantys fejerverkai.

Rimčiai ir subtilumui skirtos sakralios erdvės. Kauno sinagogėje (joje džiazo klausytojai rinkosi jau jubiliejinių dešimtajų kartų) žydiškas temas varijavo Estebanas Colucci iš Argentinos, pirmąjį savo koncertą (tiesa, visiškai kitokios stilistikos) pristatęs miesto rotušėje. Vytauto Didžiojo bažnyčioje vietas per „džiazus“ beveik visada

pritruksta, o šiais metais ypač, nes skambėjo sakralinės džiazo muzikos koncertas, skirtas Gyvybės ir Motinos dienai – asociacijos „Jazz kablys“ (Petras Vyšniauskas ir Leonidas Békša) projektas „Duo“. Nors „Kaunas Jazz“ lyg ir mėgsta pastovumą, šiais metais jam teko susitaikyti su priverstine (tikėkimės, laikina) emigracija iš VDU didžiosios scenos į „Girstučio“ kultūros ir sporto centrą. O tai reiškia, kad festivalio kumštis, laikęs daugumą svarbiausiai koncertų centre, atsigniauzė ir leido jiems pabirti po miestą. Atmosferai ir emocijų intensyvumui tai nieko gero nedavė, jau nekalbant apie „nubyréjusius“ nuolatinius koncertų lankytojus, kurių daugybės pasigesta, nes kažkada jie buvo labai ryškūs ir pastebimi. Tačiau „Girstučio“ centro salė renkasi visi, kurie neturi jokios didesnės scenos alternatyvos Kauñe. Tokia graudi padėtis susidariusi jau ne pirmus metus. Vienas talentingiausiu Lietuvos jaunosis kartos bosiinkų Domas Alekša ir „D'orange“ – pirmieji, atsidūrę minėtoje scenoje. Džiazo, hip-hop, soul muzikos kokteilis, sumaišytas, pasak D. Alekos, bene geriausiai Lietuvos džiazo muzikantų, jam pačiam buvo tikras malonumas,

dėl – ir publikai. Svečiai iš JAV – „Poogie Bell Band“ – žiūrovus visiškai išjudino. Ypač būgnininko ritmai. Vėliau, kitomis dienomis, „Kaunas Jazz“ publika kaito geometrine progresija. Kiek lyriškai nutekėjus Lietuvos pianistas virtuozas Egidijus Buožis su „Quintet Ebq“ šeštadienio vakarą vietą scenoje užleido smuikininkui, pasaulio džiazo žvaigždei iš Kubos Omarui Puente su „Cuban Group“, o tada grindys jau galėjo ir išlūžti. O. Puente puikiai išmano ne tik smuiko subtilybęs, bet ir publikos linksminimo niuansus, kuriais visai nesidrodėdamas naudojosi nuo pat pirmos kompozicijos. Panašus koncertas dažniausiai ir būna „gardus festiwalio kāsnelis“, skirtas plačiausiai žiūrovų skalei. Kiekvienas gali paaiškinti, ką sugeba, vis dėlto tokį pašiodymą labiau linktum apibūdinanti „pramoga“, o ne „koncertu“.

Tačiau didžiausia „Kaunas Jazz“ staigmena yra viltis – 10 kartų prestižinė JAV muzikos apdovanojimė „Grammy“ laimėjės žmogus-orkestras Bobbys McFerrinas – aukso vidurį tarp žaismės bei pagarbos muzikai surado, todėl visiškai pavergė klausytojų širdis. Gal ir nėra gerai, kai akivaizdus lyderis yra tarsi pirštu parodomasis, tačiau žvaigždė neabejotinai ir be to būtų kuo puikiausiai pastebėta. B. McFerrino koncertui „Kaunas Jazz“ ruošesi net trejus metus, nes grafikai tokius muzikantus spaudžia labiau nei presai.

Nežinia, ar senutėlė Kauno sporto halė, pratusi prie mugų, cirkų ir krepšininkų energijos, kada regejto tokio subtilumo ir muzikinės „tylos“ renginių, kuriame net šiek tiek neramiai vaikų téveliai buvo priversti bėgti jais nešini iš salės, nes kiekvienas garsas čia įgavo visai kitą reikšmę. Vienas žmogus halės scenos viduryje be jokių instrumentų, technikos stebuklų ir užvaldė, ir suvaldė tūkstantinę auditoriją. Koncertas priminė improvizaciją, nes dalyvavo visi. Muzikantas

ypač mėgsta improvizacijas ir netikėtus kontaktus, todėl interneite galima atrasti daugybę nuostabių jo susitikimų su talentingais žmonėmis iš salės. Tiesa, publike „infiltruoti“ įvairių chorų atlikėjai ir Kaune sudarė illuziją, kad lietuviai yra be galio daininga ir muzikali tauta, pranokstanti visus lūkesčius. B. McFerrino sugebėjimai dainuoti pagrindines partijas ir tuo pačiu metu sau „akompanuoti“ tarsi klojant keliis balso sluoksnius sužavėjus daugybę gerbėjų, daugelį jų pamaniusiu, kad ką tik išgirdo vieną išpūdingiausią koncertų savo gyvenime. Apie begalinės dainininko balso spalvas ir jo metamorfozes sunku kalbėti iprasta kalba ar net specialia terminologija.

„Combo“ klubas kaip visada laukė pačių išvermingiausių ir aktyviausių naktinėtojų. Deja, penktadienio vakaro „karšciausiai naujienai iš Amsterdamo „Seeka“ nepateisino daugumos vilčių, nes džiaza lyg ir nukonkuravo roko ar net psychodelinio roko stilistika. Tiesa, jaunoji „Kaunas Jazz“ karta, kuri akivaizdžiai formuoja naujajį publikos veidą, net ir tokius festivalio viržus puikiai priėmė.

Tarpautinis projektas „Funky P Society“ su Isaacu Rooseveltu (JAV, Liuksemburgas) šeštadienio naktį pradžiugino jau visiškai klasikiniu „Kaunas Jazz“ skambesi. Asociacijos buvo labai artimos. Tačiau pagal tai, kaip vikriai solistas scenoje nusirenginėjo drabužius, vargu ar buvo galima spręsti apie publikos „temperatūrą“.

Trečiasis „Combo“ vakaras atsieneš ir šilčiausią Lotynų Amerikos ritmų, nors „Setenta“ atvyko iš Prancūzijos.

O tuomet – festivalio kelionė į Vilnių. Klausytojų pageidavimui jaime koncertavo publikos simpatijas pelnės Richardas Bona. Publiką turi savo numylėtinius ir mielai jų klaušosi ne vieną kartą. Atrodo, ir muzikantams pas mus patinka. Nes turime tikrai gerą festivali...

Naktinėtojams – „Combo“ klubo koncertai. Gražinos Viktorijos PETROŠIENĖS nuotraukos

Stasys BABONAS

Kiaušinio pelenai

Vytauto GENDVILO
nuotrauka

Dviračio vairas, trys lėkštės, kavamalė, mažutė Budos statulėlė, du sidabriniai šaukštai, didelis kiaušinis... Tikrai, ne mažesnis už trilitrinių stiklainių! Šyptelėjau. Ar ne tas pats kiaušinis, kurį mano kaimynams giminės iš Amerikos atsiuntė? O jie atgal tą kiaušinį į laimės šalį išsiuntė...

– Ko spoksote į puodynę? Atrodo, akimis, tamsta, norite prarptyti kiaušinį, – šalia manės mindžiuoja gorilos dydžio senis: ilgi ūsai kruta, mažutės akys débčioja tai į mano rankas, tai į savo nuzulintus batų galus.

Juodi ženklai išrikiuoti aplink didelį kiaušinį. Ir apie aną, pargabentą iš Amerikos, tokie pat ženklai buvo išrikiuoti. Amžinųjų sukinijų eilės... Vienos rūšies, kitos, dar kitos. Ano kiaušinio ir to – po vieną galą nurėžta, kad stovėtų. Ano kiaušinio apačioje buvo nupiešti du sukryžiuoti kaulai.

– Pone pardavėjau, sakykite, ar kiaušinio apačioje...

– Pone pirkėjau, kiaušinio apačioje nupiešti du kaulai.

– Pone pardavėjau, tokį pat kiaušinį kaimynui Žaliakalnyje iš Amerikos parvezė. Paaikišėjo, kad urna su varšo emigrantu pelenais sugrižo. Išsiuntė ją vėl į pasakų šalį, – uždedu delnā ant kiaušinio smailgalio, atrodo, kad kažkam glostau pliką pakausi, gal net kaukole. – Aš maniau, kad tas kiaušinis, kurį atsiuntė iš Amerikos, yra tik vienas vienintelis... Ar didelį pluoštą „šlamancių“ už jį norite gauti?

– Ne kartą aš jį buvau pardavęs, – senis pirštų galiukais suspaudžia ūsus, trukteli į šonus, lyg užrištu batraiščius. – Gržina žmonės kiaušinį... Ar teisybę vognaujate apie kaimyną iš Žaliakalnio? Nepirksite, matau iš akių, tamsta, nepirksite.

– O gal pirkšiu? Už kiek atiduotumėte?

– Pirkumėte? Idomu. Taikau nuolaidą. Vyksta neterminuota akcija – antikvarinį, galbūt se nuosius Egipto laikus, o gal Romos imperijos auksą amžių menantį kiaušinį parduodu už dideles picos kainą.

– Aš pirkšiu kiaušinį, – iš džinsų kišenės išsitraukiu dvidešimtlietę kupiūrą, mesteliu į šalia dviračio vairo besiglaudžiančią lėkštę.

Maironis iš popierinio pinigėlio liūdnai žiūri į būsimą šeimininką, lyg avinėlis prieš pjovimą.

– Nusipirkai? – vienas iš praeinančių pirkėjų prišoka prie manės, prašiepia lūpas, kalena dantimis. – Tu nusipirkai?

– Ar žinai, kas čia? – dar vienas žmogelis artėja prie manės, kruta baltutė barzda. – Ar žinai, kad čia ne kiaušinis, ne puodynė? Čia urna... Žmogaus pelenai joje buvo supilti. Puodynės neturėsi kur dėti. Atneši atgal.

– Buvaus nusipirkęs, – greta manės vis kalena dantys, į šalis laksto seilių kamuoliukai. – Pastačiau ant palangės. Naktį girdžiu – palangė braška, girdžia. Matau, ja réplioja žalsvas, šviečiantis, nuogas vyriškis... Ant palangės buvo keturi kaktusai. Galvojau, kad sapnavau šviečiantį nuogalių. Ne. Ne, vyruti. Viisi kaktusai išvartyti.

– Aš irgi buvaus nusipirkęs tą puodynę, – baltabarzdis vis sukryžiuoja rankas ant krūtinės, sukryžiuoja. – Pareinu vidurnaktį iš darbo. Miegamajame saldžiai knarkia žmonelė, o ant lovos krašto sėdi žalias, nuogas vyras.

– Atidarykite kiaušinį! – rikteliu pardavėjui. Galvoje mintys dažosi kaktomis lyg avinai: ta pati urna, ne ta pati; ta vienintelė puodynė, ne vienintelė. Visai kita... O jeigu ta pati, kurią atsiuntė iš Amerikos? – Atidarykite kiaušinį, aš noriu apžiūrėti jo vidų.

– Prašau, – pardavėjas nukelia molinio kiaušinio smailgalį tarsi skrybėlę. – Prašau, žvelkite – tuščias.

Igrūdu ranką į puodynės vidų. Žinau, netoli dugno (aš vis lyginu su puodyne, reikia sakyti – urna, atkeliasius iš už Atlanto) buvo apvali, piršto galo dydžio, duobutė. Suku pirstais ratus puodynės viduje – nėra duobutės... Ne tas kiaušinis. Ne – urna. Stipriai spaudsamas glazūrą, puodynės pakraščiais keiliauju. Išlinksta glazūra. Supratau, duobutė plastilino prigrūsta, laku užtepliota.

Ne kiaušinis! Ne puodynė. Urna!...

Siuntinys iš Amerikos, iš pačios Čikagos, atiteko Alfonso Tvarijonaičio sesers sūnui Pilypui Nainiui. Kiek daug atsirado norinčiųjų pasisavinti paslaptingą dėžutę? Prisirinko pilnas kiemas žmonių. Ant siuntinio auksinėmis raidėmis blizgejo užrašas: „Alfonso Tvarijonaičio, gyv. Kauno m. Žaliakalnyje, Kopūstų gt., vyriausiam giminaičiu.“ Siuntinį atneše kuprotas, juodus akinius ant nosies užsimetęs senis. Nejudino galvos, tarsi ji būtų ant metalinio strypo pritvirtinta; tik lūpos vis atsivérė, užsivérė.

– Nusipirkai? – vienas iš praeinančių pirkėjų prišoka prie manės, prašiepia lūpas, kalena dantimis. – Tu nusipirkai?

– Atnešiau. Praše perduoti. Pa-

gal testamentą. Už atnešimą mos telk penkiadesimt „žalių“. Išsiaiškiensite, kam priklauso siuntinys. Duok pinigus. Ilgai čia negaliu būti. Tamsta – staigiai man pinigus, aš tamstai – siuntinį. Džiauktės, kad tokiemis darbams yra patikimų žmonių. Staigiai pinigus – ir imk dėžutę.

Akiniuotas kuprius neėmė litų. Ir zlotus išbrokavo. Siuntinio pri statytojui tiko tik Amerikos dole irai. Kuprius juodus akinius nuo nosies nukėlė, pastatė dėžę ant pievutės, pavartė kupiūras ir nėrė pro vartus.

– Mieli kaimynai, – Pilypas Nainius iš kišenės išsitraukė pistoletą (gal žaislini?), aukštyn iškėlė, ginčiui į skrendantį balandį rodo. – Mieli giminės, mielos gentys, stab telkite, nesiartinkite. Cia – ne Amerika. Cia teisus tik tas, kuris pirmas iššauna... Leidžiu žiūrėti, bet ką regės jūsų akys – užmirškite. Forget, forget, forget. Užmarštis geriausiai paslaptis saugo.

– Nelok, niekas lakti neduos. Atidaryk dėžutę, – sukomandavo nepažištama moteris.

– Ir surūgė barščiai turi savo kai na, – Pilypas Nainius pistoletu baksnoja į dėžę, pūpsančią žolėje, šypsosi. – Atidarymo scena kainuos penkiadesimt „žalių“. Surinkite šią sumą, ami delno paklokite – ir regės jūsų akys stebukl! Priimu ne vien „šlamancių“, tinka ir alus, dešra, bulvės, buitinė technika, saldumynai. Ir picos.

Dėžės dangtis atsidarė pats! Gal ne taip buvo, gal ko nors nespėjau

molinė puodynė. Nesutariame su ja: aš stabteliu, ji nori keliauti; aš žen giu, molinukė nesiruošia į kelią. Nu nešiu ją, įteiksiu Pilypui Nainiui, bus gardaus juoko!

Kiaušinyje nebuvo aukso... Lyg smiltys, lyg grūdai, lyg sėklas. Kažkas nusikvatojo: amerikoniško smėlio broliai lietuviai atsiuntė. Prie dugno, šone, tarsi išsigandęs, slėpēsi mažutis popieriaus stačiakampis. Jame pradinuko ranka iškreivazotas užrašas: „Alfonas Tvarijonaitis ...“

Vėl dega žalia šviesoforo akis. Vėl bindzinu per sankryžą. Krepšelyje supasi molinis kiaušinis. Švytuoklė... Virš šviesoforo dega saulė. Neaukštai ji pakilusi. Vėjas pūsteli tai iš vienos pusės, tai iš kitos: silpnutis, vėl galintas ir piktas. Atrodo, aplink tave kažkas zuja: tu nematai, bet girdi kvėpavimą. Mes skubame! Aš, mes, jie, tu, jis... Labai skubame. Šiandieną aplenkiamo. Mums atrodo, kad ir ateiči aplenkiamo! Mes – pasakų šalyje. Mes – Amerikoje... Gaivus Mičigano vėjas pasitinka Alfonsą Tvarijonaitį. Gal tame ežere tyvilioja ne vanduo? Gal gaiviu, pačiu gaiviausią vėjų lizdas – tai Mičiganas! Kauno marios telkšo, dugne paslėpusios samanotus namelius, šulinius, kapus, sodžių var tus... Čikaga glaudžiasi prie vėjų lizdo. Platūs „strytai“, vienas kitas išsigandęs lietuviškas žodis, šlama parkai, skuba žmonės. Regis, praeiviai vejas kaži ką nematomą, negirdimą, galbūt net žodžiai neįvardijamą... Nuo Kauno marių troleibusai per šimtus kanalizacijos dangčių darda į miesto centrą. Ir nuo Mičigano platus ke liai vedė miesto link. Alfonsai, kai tu palikai gimtajį lizdą, Kauno marių dar nebuvo. Ir duonos ne vi siems užteko. Bangavo Atlanto vandenynas, lingavo nedidelis laivas, toli, prie horizonto, plaukijo banginiai. Alfonsas atsiuntė nuotrauką: neaukštą, storą. Panasus į kiaušinį. Skrybėlė užsivočęs, išokęs į lakuotus, užriestus lyg sli dės batus. Žinoma, besišypsantis. Ten šypsosi visi. Negaili jėgų besišypsancio žmogelio kaukei nešioti. Amerikonai išsibalina dantis. Jeigu neįmanoma susigrąžinti baltumo, dirbtinius išsistato. Boluoja iš nuotraukos stambūs Alfonso dantys: visi vienodo dydžio, tarsi apsaugos kariai. Giliai po skrybėlė pūpsu du mažučiai apskritimai – amerikono akys. Keista, bet vis dar randa svajonių šalies žmonės keliai akimirkas stabteli prieš fotoobjektyvą. Tikrai, keista. Ar Alfonsas myléjo Amerikoje kitą moterį? Sako, pačią gražiausią širdžiai mergaitę paliko Kaune... Laimės šalyje Alfonsas Tvarijonaitis dirbo, gyveno, mirė. Daug žmonių atvažiavo į laimės šalį, dirbo, gyveno, mirė. Iš visų žemės kampelių į laimės Ameriką trau kia žmonės.

Pievos varlė liuoktelėjo ant cementinės tako plytelės. Dar pora šuolių – ir žalioji ponia būtų tupėjusi moliniame kiaušinyje... Žalia šviesoforo akis. Prieš ke liais sekundes užsimerkė geltona. Neskubėdamas tipenu dryžuotu taku į kitą gatvę pusę. Rankoje cementofaninis krepšelis, kuriame kruta

Nukelta į 5 p.

SPAJDOS
RADIJUS IR
TELEVIZIJOS
KEMIMO
FONDAS

Autoriaus asmeninio archyvo nuotrauka

Aivaras VEIKNYS

Stebuklų metas

Grandinėms žvngant baigsis lapkritys,
Pietų kryptim tirštais raitysis dūmai,
Žiupsnelis druskos, purvas, nešvarumai –
Per naktį viską, žvelk, ir užpustys

Sniegais pirmaisiais; einant prakurų
Girgždės malonai, kiaulės melsis tvarte –
Išvengé peilio po kaklu, tai šerti
Dabar jas gausi; ties langais būriu

Ganysis vištros, kudakuos; stos gruodis –
Danguj akis Veneros pasirodys;
Tai akiai stebint miegančius vaikus,

Eglynas vidurius praretins pjūklas,
Ir banalus, tačiau vis tiek stebuklas –
Tave roménams nebylys iškūs.

2011 sausis

Giesmės gimimas

kokš skaidrus dar pasaulis, kiek nuostabos žiūrint: nulijus
aukštoje žolėje atsispindi dangaus tvenkinys –
plaukia valtis apvirtusi, skleidžiasi baltos lelijos,
méniesienai pulsuojan; nematomos krištolo gijos
viskā jungia vienovėn šią amžiną naktį; mumis

žaidžia nuovargio dievas – nuo kūnų nusimetam vilnas,
nubalnojam žirgus, méniesienoj atmirkom rankas
ir, sugulę į žemę, žole užsiklojame kilnūs;
mūsų kruvinos burnos žiedadulkių ilgesio pilnos –
mūsų geliantis sapnas jau tūkstantį metų trunkas;

jau nebežvanga plienas, užkimo variniai trimitai –
taip ramu bei tyli; šioj tylaj karalienė basa
žengia sodais pilies – jie nelaistyt kantriai nuvyto,
o tauta nuolankiai prie karaliaus sukłupusi kito;
bet nuo girios dar girdis baikščioji apuoko dvasia

ta pati, kur prieš tūkstančius metų nuo girios girdėjos,
kai su priešais kaip lygūs vis traukém bandyt vartus
i dangaus karalij, ir plaikstési karčiai prieš vėjā
greitakoju žirgų; nors vargu ar taip skuosti reikėjo –
štai mes gulim žolėj, ir dangus mus atspindi kartu

su žirgais nubalnotais; ir viskas, kas buvo sapnuota,
mums sapnuojas iš naujo: lelijų žiedelai balti –
karalienė basa (nuo gimimo graži, bet ligota)
juos palinkusi skina; ir nieko gražesnio neduota
kaip lelijų žiedai tie, per amžius žolėj iškalti.

Rašalas

jokios kūrybos, nujauti tiktais – žiema,
ir verias prieš akis nyki žiemos panorama:

pulkai vienuolių varnių, medžių stagarai,
pro juos šventoji gotika prasimuša, kairėj
brunetė priparkuoja Mazdą trys du trys,
raudoną, spinduliuojančią – tarytum švyturys,
dievų rūstybės ligu pat viršinės užverstas sniegais –
atkustum, atkapstytum pamatus, bet baisiai pavargai
nuo sniego purvino, nuo pagrindų (juos kala vis mokykloj), nuo
lošimų kortomis tualete centriniame, gržimų vakarais namo,
nuo artimo nemeilės, rietenų, nuo alkio pastovaus, atseit
kančia labiausiai grūdina; kenték, kenték, jau greit
išganymo akimirka – šis miestas amžiams bus
sulygintas su žemėmis, strategiskai svarbus
nebent kaip knygos puslapis ar sapnas, i kurį
tu – tartum imperatorius – didingai žengt turi
ir, kol dar sapnas tēsiasi, paskirt sau pavaldžius
budėtojus, žiūrésiančius šias varnas, šiuos medžius,
tave, antai klampojantį, nežinantį, tačiau...

... sraigtelis švelniai pasuktas – klampok, klampok greičiau.

Kol

kol kraujas jaunas, kol yra,
kas rašo pažymius, kol uoliai
gyventi mokaisi, tyra
širdim nejausdamas, kad guoliai
téra širdis, kad tepalų
ilgainiui bus daugiau nei kuro;
dar daug jo liko, tad be burių,
Saliuto vienu pedalu
jveikt gali placiavusias jūras,
kol tévas, kol blaivus ir žiūri,
kaip tu jas jveiki, o tai,
kad nuo drégmės suykla rūdys,
paneigs ir tik vėliau paliudys
balti Saliuto atšaitai.

Romualdo RAKAUSKO nuotrauka

Dabar jau tikrai viskas

Arnui Ališauskui

*ji troškina, jis kyla ir eina vandens
naktimis pasisemti rieškučiom iš Letos –
jis dar tūkstančius metų štai šitaip gyvens
kareivinių purve, katakombose, getuose,*

*jis seniai nebeturi gimtujų namų –
jeigu kraustytis liepia, tai kraustos iš proto,
o sugrįžta, ir lengva, ir būna ramu,
lyg sirenos nuo jūros jam arfomis grotų,*

*jam vienodai – cunamis artėja ar tik
skudurais apvyniotas vonioj kapsi čiaupas,
jis vaikystėj nuo dviračio krito daugsyk –
jo vaikystė per amžius nusausinta trauklapiais,*

*jo vaikai susitepę galvijų krauju –
žaidžia Žemę kas dieną peiliukais skerstuviu,*
jis taip laukė saliutų, sulaukė Naujų,
o saliutų nei pernai, nei šiemet nebuvo,

*jam Velykos kaip Vélinės, Dieve, jam tai,
kā iš dyko buvimo širdis padiktuoja,
jo savaitę ar tris – nei girdi, nei matai,
jis kaip prielipa koks: vos pristos – neatstoja,*

*jo nežadint rytais, netrukdyt vakarais,
jo kostiumas dailus, nors pradvokės Gariūnais,
jis ateis ir žodžiu apsvalgins it kerais –
jo valia apdrausti tavo dukros bei sūnū,*

*jis nelanko bažnyčios, jis lenkia visi
bent žingsniu į nutryptą gyvenimo šviesą,
vos paspaudęs tau ranką jis klaus, kas esi?
kokią naktį –
išpuolis budėjimui dviese.*

Miegančiųjų

*jokio vaizdo aiškesnio pusto
jei tai sapnas greičiau nubusti*

*ir šviesoj praregėti ryto
visos gėlės namuos nuyto*

*visos knygos nuejo dulkėmis
nuo tada kai sakiau prigulkime*

*mylimoji kai tyliai gulėm
vienmarškiniai – vienom drobulėm*

Ritualas

pirmam pavasario lietui prišaukti

*aš visai išprotėjau, visai
išprotėjau – kartoti, ir šventa,
sniego salos aplink, pratasi
trys trumpi, trys ilgi,
trys – i lenta*

*ar i ledą, giliai po ledu,
kur nei vyno, nei trupinio duonos,
guli Dievas kaip Dievas –
kaip du
nugarom besišlejantys žmonės,*

*tai daužytis – lig krauko, nes ką
toki velniškai dievišką ryta...
štai kieta tartum žemė ranka
vėl pakyla – – – – –
ir pradeda lyti.*

2009 kovas

Zenono BALTRUŠIO
nuotrauka**Vytautas STANKUS****devynios vėjo dienos**

Ir aš žinau, ką pasakyti norėjau

Sigitas Gedas

pirma

*ijkvėpta iš taurės žalios žalio gérimo dviasios
iš kūno ištrūkės akmuo vėlei gržta į kraują
kur bangos pakyla visai nesvarbu ar žiema,
ar rudo
ši žemė mane dar nešioja, nors pinasi erdvės,
Mari,
ir kartais sunku prisimint tavo veidą,
sunku ižtūrėti, nes bangos, nes kyla, nes tu
po mano langais auga beržas, kurį pasodino
man gimus –
jis žalias, – parodyčiau tau, jei žiūrėtum:
kaip krinta į žolę rasa, po žole atsigulsim
žvaigždėti*

antra

*nes dar viena žiema duota ir šalta
ir vėjas tai didelis šuo iš vaikystės
iš kurios atėjau per dvidešimt šešetą metų
sapne jis atbėga ir prašosi glostomas –
kas kartą bijau išsiduoti, bijau, – prisimins
kad jis miręs ir esam abu tos pačios karalijos:
kai vaikštomi per sniegą, per plaučiuose
krešanti vėją, –
kai įkvepiu – švilpia, švilpia, kai iš – – –*

trečia

*būrys vaikų nusiveja šunį per sniegą
– – – pėdomis savo – – – negržta*

ketvirta

*ir aš žinau, Mari, o tu turbūt nuspėj –
galiu prišaukti sniegą – štai ir sninga,
aš noriu pamatyti tave, kad žengtum, kaip
ipratusi –
basa per pirmą sniegą; šalia tursenantis
didžiulis šuo –
gerai neįžiūriu, – bet regisi, – laimingas*

penkta

*vis dažniau ateini, vis dažniau nesibeldus
ir vėjas kartu su tavim kojon
ir nieko daugiau nejvyksta, nieko rimto, tik
gulbė –
– iš tavo plaukų – suplasnoja – išnyksta –*

šešta

*pasaulis tavo pėdose, Mari, ir nors trumpam,
tačiau turėjau,
jis sklidiną švelnios ir žérinčios šviesos nuo
vėjo*

septinta

*o kas toliau, toliau tik gulbės sparnas
ten tarnas tau buvau ištirpdės sniego bitės gylį
kartodamas beveik nebyliai – už akmenų
tvoros,
anoj pasaulio pusėje: žarijos, dūmų kvapas,
valtys
jau metas keltis, nebijo – aš pažadu – nežūsim
po akmenų tvora, šitoj pasaulio pusėj
tu klaus, kas toliau – toliau palankūs vėjo
gūsiai*

aštunta

*vaivorykštės kūnas yra mano kūnas, kuris
atiduodamas tau, vien tik tam, kad išmestum
tik tam, kad užkastum, užkastum,
užskleustum kada pasibaigs
ir tik tam, kad esu pilnas sniego vagonas
lėtai, bet užtikrintai judantis šiaurėn,
j debesų savo pėdomis gržtantis – – – vėjas – – –*

devinta

*sėdi dabar užsimerkusi, saulės nušvestu veidu:
sypsena ir jokio vėjo lūpose – – –*

Kiaušinio pelenai

Atkelta iš 3 p.

Dievas sukūrė pasauly, o žmonės sukūrė Ameriką! Tik dirbk, tik gyvenk. Ir – sypso-kis. Skubék... Nereikia daug mokslų, juk viskas jau sugalvota. Drąsiai sypso-kis – aplink šviečia, blizga. Skuba... Tu privalai visada būti jaunas, turėti sveikas rankas, akis, kojas. Širdis, mažas raumens gabalėlis (nežinia, iš kokios galaktikos į tavo krūtinę nutupės), tegul tik varinėja kraują! Nereikia svajonių, ne-reikia prisiminimų. Prisimink vien piniugus, kuriuos išleidai. Svajok, kad jie sugrižs! Vai-kaik paveldės turtą. Jie viejoje tavo name pa-statys pilį. Žmonės skuba į Ameriką... Skrendant saulė visada šviečia į akis – šviečia iš Amerikos, pasitinkančios dar vieną svečią...

I troleibusą šiaip taip spėjau. Jau judėjo, bet durys buvo atlapotos. Atnisėdau prie lange. Molinį kiaušinį (žmonių – tik vienas kitas) „apgyvendinai“ ant gretimos sėdynės. Spoksau į daugiau kūčių kvartalus, į apsa-manojusius medinius namus, menančius Smetonas laikus. Grēsmingai baladojasi lange stiklas. Mano kakta per arti lange, keleiviai pagalvos, kad taikausi išmušti stiklą. Abiem rankom laikau celofaninio krepšelio rankenas – dreba, kruta, retkarčiais šokteliai aukštyn mano molinis bendrakeleivis. Nu-vešiu, parodysi...

Molinį kiaušinį pastačiau ant cementinio stačiakampio. Vėjo šuoras čiupo maišelį, su-kiodamas keistais zigzagais išnešė pro var-tus.

– Matai, ką atnešiau, – ketinau bato galu bakstelti į puodynę, bet juk joje žmogaus pe-lenai buvo... Tad mostelėjau ranka į urną. – Žiūrėk, neišvežė atgal į Ameriką. Sakė, ne-mazai paklojai už išvežimą...

Pilypas Nainius apėjo mane ratu. Nesku-bėdamas, statydamas pėdą prie pėdos, tarsi žaisdamas nežinomą žaidimą. Gal matavo kelio aplink mane ir urną ilgi?

– Nunešk į kapines. Arba – šalia kapinių. Tegul ilsisi savo kraste. Užpilk smėliu, juk joje buvo Alfonso Tvarijonaičio, tavo dėdu-lės, pelenai... Buvo, aš žinau.

Atidengiau urną. Ne kiaušinį, ne puodynę... Ant kito cementinio stačiakampio pa-guldžiau dangtį.

Sūkuriavo piktas vėjas – lyg prieš lietu: aukštyn kyla, žemyn krinta, pro kiemo var-tus sprunka, vėl sugrižta. Gal vėjas irgi žvel-gia į urną?

O ji – tušcia! Joje buvo pelenai panašūs į smėlį. Pilki... Pakreipiau žemyn, tarsi iš puodynės pilčiau pieną. Didelė karpa (iš kur ji?) juoduoją viduje... Turguje jos nebuvo! Keis-tas auglys, užaugęs benešant... Atsargiai dvieim pirštais palieciu iškilimą. Minkštasis. Supratau – iš plastilino. Išroviau tą karpą kaip kokį mažą šungrybi... Pasirodo, tai kamštis! Is urnos sieneles pabiro pelenai. Ne smėlis – pelenai. Jie biro į žolę.

Nė vieno žodžio neištarė Pilypas Nainius. Vis kasinėjosi pliką pakausį, tai vieną ausį, tai kitą. Man jo galva priminė urną, ausys – dvi dekoratyvinės rankenas.

Subiro pelenai į žolę. Po manimi – kapas... Ne. Ne. Žaliuoja žolę, bėga cementinių ply-telių takas. Vėjas vis kažko ieško: tai purto obelų šakas, tai šiaušia žolę, tai ratais skrija aplink namą, aplink mane, aplink Pilypą Nainių, vis žvilgteldamas į urnos vidų. Nepaste-bėjau, kada debesis lyg mūras pakibo virš Žaliakalnio. Prapliupo vanduo. Sprukau pro vartus.

Gaivus lietus pylė... Neatsigręžiau, nenorejau matyti, kaip Pilypas Nainio kieme auga žolę, medžiai, gėlės. Pliaupė lietus.

Pelenai labai panašūs į sėklas. Neužėsiu daugiau pas Pilypą. Aplenksiu jo namus.

Bijau susitikti Alfonsą Tvarijonaitį.

Ad rem

Vakaro raminamieji

Dainius SOBECKIS

Yra tam tikrų dalykų gyvenime, kuriuos moka, žino ar išmano beveik visi pasaulio gyventojai. Prie tokų galéture priskirti tuštiniams, apsirengimą ir kiaušinienės kepi-mą. Tai turbūt trys patys svarbiausi dalykai, be kurių neįmanoma gyventi, neiskaitant prigimtinės kalbos (ne nuodėmės). Taip pat yra tam tikros žmonijos dalykai, kurios moka specifinių dalykų: augalininkystės, žemdirbystės, medžioklės ar žvejybos. Kol kas aptarėme tik žmonių fiziologinius poreikius. Tačiau žmogus nėra tokia primityvi būtybė, kaip kam nors galėtų pasirodyti, todėl visavertei jo egzistencijai reikalingi ir dvininiai dalykai: kultūra, religija ir panašiai. Pirmiausiai žmogui reikia patenkinti žemuo-sius instinktus, kitaip kalbant, fizinius poreikius: pavalygti, nusišiktis ir pasikruisti. Paskui, kai jau kiti poreikiai patenkinti, galima galvoti ir apie pasikultūrinimą. Galima ir pasimelsti, atgailaujant už žemujų ins-tinktų viršenybę prieš dvaisinį kūną. Bet žemiskajame gyvenime kitaip ir būti negali, nes tuomet niekam nebūtų reikalinga malda. Mes esame nuodėmingi bei mirtingi, tad mums ir malda reikalinga. Pakalbėkime apie penktadalį žmonijos, kuri save vadina krikščionimis. Pagrindinė krikščionių malda, kurią išmokė pats Kristus, yra „Tėve mūsų“, o ne „Sveika Marija“. Nepame-nu, kad pastaroji būtų Sventraštyje. Jos né-ra. Tačiau yra pagrindinė malda, kurią tur-būt kiekvienas krikščionis moka. „Tėve

mūsų, kuris esi danguje...“ Ištisai maldos nekartosime, nes žinome, kad jūs ją moka-te ir galite išberti lyg žirnius. Net ir vidury nakties prižadinti ją išpyškintume lyg dau-gybos lentelę, kiek yra dukart du. Tačiau iš kur mes pasigavę šią maldos tiradą, au-tomatini kartojimą? Ar tik ne iš bažnyčios ir kunigų? Jie ipratę šitą malda tarti greita-kalbe. Susidaro išpūdis, kad kunigai lenktyniauja, kuris iš jų greičiau ja pasakys. Vi-sai įmanoma „Tėve mūsų“ balsu ir garsiai pasakyti per 18 sekundžių (kā tik praktiškai tai išbandžiu). Ar galima ką nors su-vokti, žodžius beriant lyg žirnius? Malda kalbama ne sąmoningai, bet jau nesąmoningai, tačiau nesakau, kad pasamoninguai. Ir kokia iš jos nauda? Jokios. Ją reikia kal-beti, suprantant ir suvokiant kiekvieną žodį, o ne mechaniskai. Išsivaizduokite, kad ateina jūsų mylimas žmogus ir pradeda ber-ti meilės prisipažinimą: „Aš tave myliu. Ne-galiu be tavęs gyventi. Be tavęs man dan-gus nemielas, ir žvaigždės šviečia ne man...“ Ir taip toliau, ir panašiai per keletą ar keliolika sekundžių. Kokį susidarytumė-te išpūdį apie tokį įsimylėjelį? Kad tai gry-nai paviršutiniškas žmogus, pats nesuvo-kiantis, ką dabar pasakė. Jau geriau visai nesimelstai, nevaidinti pamaldaus, net ne-sakau, kad tikincio žmogaus, negu mecha-niškai melstis, o tiksliau, sakyti nieko ne-reiškiančius žodžius. Juk malda „Tėve mū-sų“ itin prasminga. Ji nematomais saitais su-jungia dangų ir žemę. Net nereikia šventojo kalno, pasaulio centro, nes maldos metu pa-

saulio centras yra ten, kur susitinka maldos žodžiai su Dievu. Jie susitinka kažkur erdvėje, kosmose, visatoje, ne žemėje ir ne dan-guje. Nes kaip yra danguje, taip yra ir žemėje. Kol taip bus, reikės neutralios teritorijos autentiškai maldos egzistencijai.

Realus gyvenimas vyksta po maldos arba po pamaldą. Kaip norite. Pats žodis „pa-maldos“ nusako vyksmą po maldos. Visi su-sirinkusieji į pamaldas laukia vyksmo, kuris prasidės po maldos. Laukia, kada galės grįžti namo, baigtis virti pietus šeimynai ar nueiti su draugais į barą išlenkti po bokalą ar daugiau alaus.

Malda veikia atpalaiduojamai, kaip kokie raminamieji. Vadinasi, visuotinė malda bažnyčioje yra kaip hipnozė bendruomenei, raminamųjų dozė tikintiesiems. Pasakysiu kitaip nei išminčiai Karlas Marxas ir Fried-richas Engelsas: ne religija yra opiumas liaudžiai, o būtent malda – opiumas bendrijos nariams. Ji turi didžiausią galia palikti žmo-gaus protą atvirą infiltraciniems mintims iš išorės, ne tik geroms, bet ir blogoms.

Kokia pozicija užima žmonės melsdamie-si? Dažniausiai klūpo bažnyčioje arba na-muose, sudėjė delnus vieną prie kito. Kar-tais meldžiasi atsistoje, taip pat sudėjė ran-kas, nuleidę galvas žemyn. Tačiau kūno pozicija dar nereiškia, kad žmogus besimels-damas yra nusižeminęs prieš Dievą. Galima klūpēti galvą nunarinus iki žemės, tačiau tavo širdis bus pilna išlidumo. Tokiu atveju kontaktas su nežemišku astovu nejma-nomas. Tokį maldingumą galima įvardyti kaip demonstratyvūjį pamaldumą. Galbūt galvojama, kad kuo žemiau nusilenksiu at-siklaupęs, tuo pamaldeis atrodyti aplin-kiniam. Tačiau juk pats Kristus moko mus viešai nedemonstruoti savo pamaldumo. Jis labiau rekomenduoja melstis individualiai, kad kiti to nematyti, o ne turgaus aikštėje visų akivaizdoje vaidinti pamaldumo įsikü-nimą. Taip pat sėkmingsai pamaldų žmogų

galima vaidinti ne tik turgaus aikštėje, bet ir bažnyčioje.

Melstis tinka ne tik bažnyčioje ar namie atsklaupus prie lovos. Ir svarbiausia ne kū-no padėtis, bet dviasios nuolankumas. Todėl melstis galime vaiksciodami pajūriu, mišku, kalnuose, pievoje; melstis galime sė-dėdami ant taburetės, lovos, fotelio ar besi-maudydami vonioje; melstis galime gulė-dami ant lovos, kilimo ar grindų; melstis galime vairuodami automobilį, važiuodami dviračiu ir panašiai. Visų maldos situacijų net neįmanoma išvardyti. Tačiau svarbiausia – nesimelsti balsu, kad kas nors pastebė-tų. Tuomet mus galėtų apkaltinti demon-stratyvū pamaldumu. Todėl geriausia mels-tis mintyse. Juk nuo Dievo nenulėpsi jokių minčių. Tad ir maldos mintis Dievas aiskiau-siai girdi. Balsu geriausia melstis name, kai esi vienas. Tuo metu tai pati tinkamiausia ir intymiausia aplinka susisekti su Dievu mal-dos kanalais.

Svarbiausia malda žmogaus gyvenime yra ir turi būti „Tėve mūsų“. Visa kita – kaip nereikšmingas priedas. O šiaip malda pasižy-mi teigiamu psychologiniu poveikiu. Nuo jos palengvėja. Net ir aš turiu prisipažinti, kad meldžiuosi mintyse kiekviena vakarą jau gulėdamas lovoje. Mano malda primi-tivu ir susidea iš trijų dalių. Pirmojoje pra-šau Dievo atleisti nuodėmes, kurias pada-riau žodžiais, darbais ar mintimis. Antroje dalyje meldžiu leisti ramiai išmiegoti naktį man ir mano artimiesiems (priešams ramios nakties neprašau). Trečiojoje, apvainiku-ojančioje visą maldos procesą, kalbu „Tėve mūsų“. Ir, žinote, malda labai padeda gy-venti. Ji atlieka tam tikrą raminamają funk-ciją, ir nesvarbu, jeigu iš tikruju Dievo nera. Ji teikia psychologinės ramybės. Todėl mal-dą rekomenduoju visiems žmonėms vietoje raminamųjų vaistų. Dabar pabandykime są-moninguai, ne per aštuoniolika sekundžių, melstis. *Tėve mūsų...*

Kelionė laiku

Lina SABAITYTĖ

Kelionė laiku su Kristina Sabaliauskaitė prasideda vos atvertus pirmuosius knygos „Silva rerum“ puslapius. Šiu metų pradžioje pasirodės romanai „Silva rerum II“* prateisiai kladidžiujimis Norvaišų šeimos istorijos labirintais, tiesa, ši kartą šiek tiek kitaip, kitokioje atmosferoje. Perdėta prabanga, per-tekliai, vartojimas ir hedonizmo klestėjimas nusidriekia iki bado, maro, kanibalizmo ir kitų tragiskų įvykių laikotarpio. Niūroka ir sykiu piktantiška – iškyla dar akyse neregėti Lietuvos vaizdiniai, jie piše įmigracijos sakinius, pasitelkus turtinę žodyną. Išskirtine stilistika apražytas tekstas atrodo itin barokiškas ir prabangus.

Vos pasirodės romanai „Silva rerum II“ pareikalavo antro leidimo, Vilniaus knygų mugėje parduoti visi knygos egzemplifioriai. Kovo 2 d. Kauno apskrities viešojoje bibliotekoje viešėjusi K. Sabaliauskaitė pasakojo apie istorinio romano atsiradimo ir rašymo subtilybes.

Paklausta, kaip kilo idėja rašyti būtent istorinį romaną, autorė atsakė: „Knyga gi-mė iš mano menotyros studijų, daugiausia iš tų šaltinių, kurie nepateko į mokslo stu-dijas, bet man pasirodė labai įdomūs, pul-suojantys praeityje gyvenusiu žmonių isto-rijomis bei aistromis. Pamaniau: kodėl nie-kas to nesuraso į grožinės literatūros kūri-nį? Norvaišos atsirado todėl, kad labai no-rėjau parašyti šeimos istoriją, jie man pasi-rodė tinkami romanui, kuriame kalbama apie baroko epochos Lietuvą. Netraukė rašyti apie karališkajį dvarą, karžygius, norėjau į ši laikotarpį pažvelgti per šeimos – papras-tų vidutinio bajorų luomo žmonių – patirtį, atskleisti, kaip to meto įvykių pakreipia ar laužo jų likimus. Apie Lietuvos istoriją kal-bėjau turėdama galvoje, kaip mes šiandien išgyvename savo valstybės istorinius, poli-tinius įvykius, kokią jie daro įtaką mūsų kas-dieniam gyvenimui. Norėjau, kad šeimos istorijos pasakojimas būtų tarsi perduodamas iš lūpų į lūpas – taip giminė kūrinio stilius.“

Skaitant romaną atrodo, tarsi rašytoja bū-tų gyvenusi kartu su Norvaišomis ir vėliau jų istorijas perkėlus į knygą. Autorė sako, kad išsiaučia į baroko laikotarpio žmonių gy-vensena nebuvo itin sunku, nes kaip meno-tyrininkė daiktiskąjį aplinką to meto žmonių psychologiją, epochos dvaisą išsa-miai nagrinėjo. „Tiek laiko tyrinėjant, visa informacija labai susigeria. Be to, viena iš meno istorijos disciplinų yra meno kūriniių atributavimas, čia naudojamas labai įdomus profiliavimo metodas (jis taikomas ir krimi-nalistikoje). Tai būdas metodologiskai, pa-sitelkiant griežtą dedukciją, atkurti įvykiu ar nusikaltimo sceną. Rašydamas šiek tiek naudojaušia metodologiją, taip iš mažų fragmentų atkūriau istorinio laiko aplinką. Buvo nesunku išsivaizduoti aprašomą dvara, kostiumus. Turėjau didžiulį vaizdinį die-noraštį, todėl labai tiksliai žinojau, kuria-me laikotarpyje kaip atrodė drabužio ran-kovė, kokia yra stalo, kėdės forma.“

Prie porą metų debiutavusiu pirmuoju ro-manu „Silva rerum“ autorė pelnė didžiulį skaitytojų pripažinimą ir kartu su juo už-griuvusią atsakomybę. „Sulaukiau būtent skaitytojų pripažinimo, nes visos premijos, kurias esu gavusi, pelnytos jų déka. Rašy-dama antrą romaną jaučiau didžiulę atsakomybę, norėjau viską atlikti dar geriau, sie-kiau išlaikyti epochos testiminių, bet sukurti kitonišką dvaisą, nes dauguma šio romano veikėjų – trisdešimtmiečiai, tai yra kitokio amžiaus nei pirmajame, todėl norėjosi, kad šiek tiek skirtusi ir epochos fonas. Tai buvo man iššūkis.“

Negalima nepastebėti, kad antrosios knygos pagrindinių veikėjų amžius sutampa su autorės, tačiau K. Sabaliauskaitė pabrėžia, jog „šiandieninai trisdešimtmiečiai yra kur kas jaunesni ir brėsta daug vėliau, nei gyve-no ir brendo XVII–XVIII a. žmonės. Anuo-met buvo kur kas trumpesnį gyvenimo truk-mę, žmonės anksčiau tapdavo savarankiški ir pilnamečiai, pavyzdžiu, tada atrodė nor-malu aštuoniolikmečiai dalyvauti politinėje veikloje. Tuo laikotarpiu trisdešimt – lūžinis žmogaus gyvenimo taškas, kai esai be-veik pusiaukelėje (jei tau pasiseks), esai jau pakankamai gyvenęs, galbūt padaręs kliai-dę, dėl kurių gailiesi, bet dar turi šiek tiek

laiko joms ištaisyti. Tada pradedi sau už-duoti klausimus, ką galėjai daryti kitaip. Taigi tas „kas būtų, jeigu būtų“ ir kiek mes esame savo likimo kalviai, kiek mes valdo aklas likimis ar apvaidza, ar atsitiktinumas – svarbiausias antrojoje knygoje besiskleidžiantis klausimų rezginys.“

Nors autorė gyvenime nesivadovauja principu „kas būtų, jeigu būtų“, romane galima pastebėti vyraujančią tendenciją spė-lėti šia tema. K. Sabaliauskaitė tai paaški-na labai paprastai: „Pirmojoje knygoje, jei skaitytojai pastebė, buvo labai daug René Descartes filosofijos. Bandžiau plėtoti jo temas, užduoti jo filosofijos pamatinius klausimus grožinio kūrinio teksto pavida-lu. Antroji knyga paremta kito filosofo idé-jomis, bet jo atskleisti nenoriu, galiu tik pa-sakyti, kad tai kitas garsus XVII a. pabaigos mastytojas, sukuręs predestinacijos, arba iš-ankstiniés nulemities, teoriją, kėlęs klausimus apie tai, kiek savo likimą lemia pats žmogus ir kiek tai yra paklusmas dieviška-jam planui.“

Baroką ir šiuolaikinę epochą skiria ga-na didelis laiko tarpas, tačiau žmonių gy-vensena ir mentalitetas nėra itin pasikeitę. Nors, pasak autorės, skirtumų yra: „Anuo-metinio žmogaus gyvenimą kur kas labiau buvo persmelkęs tikėjimas, religija, ji gerokai koregavo ir kasdieninio gyvenimo ri-

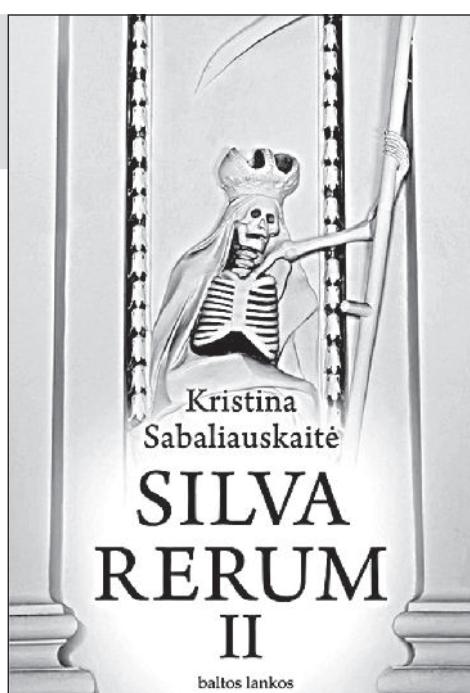
tualus bei formas. Žmogus buvo daug reli-gingesnis nei dabar, bet nevirčęs karikatū-riškai religinga marionete. Jis nebuvo per-dėtai, davatkiskai religingas – jeigu per-zvelgtae XVII a. teismų bylas, pastebė-tume labai daug šventvagysčių atvejų, va-gysčių iš bažnyčių, kaltinimų bigamija, daugpatyste, dvivyryste ir visokiais kito-kiais nuodėmingais dalykais. Taigi tikėjimas ir nuodėmingumas kasdieniniam gy-venime buvo kontrastingai susipyntę. Tai labai įdomu, nes, man atrodo, šiandien esa-me panašioje situacijoje, keliame panašius klausimus. Tokie reiškiniai kaip jaunystės kultas, senatvės, mirties baimė, o sykiu mirties garbinimas, pavertimas viešu „spektakliu“ mums, lietuviams, būdingi ir šiandien. Pakanka pasižiūrėti į kokias nors valstybi-nes laidotuves. Galiu pasakyti, kad, pavyz-džiu, anglosaksų pasaulyje jau kitaip, ten mirtis paslėpta po minimalistiškais, lako-niškais pavidalaus, tarsi jos beveik nebūtų. Manau, mes, lietuvių, šiuo atžvilgiu vis dar esame labai barokiški.“

K. Sabaliauskaitės romanuose svarbūs ir lietuvių folkloro personažai, daugelio jau pamiršti, o kai kam iš viso nežinomi. „Vie-nas įdomesnių momentų kūryboje buvo Vilniaus bazilisko prikėlimas. Dar vaikstūme labai daug šventvagysčių atvejų, va-gysčių iš bažnyčių, kaltinimų bigamija, daugpatyste, dvivyryste ir visokiais kito-kiais nuodėmingais dalykais. Taigi tikėjimas ir nuodėmingumas kasdieniniam gy-venime buvo kontrastingai susipyntę. Tai labai įdomu, nes, man atrodo, šiandien esa-me panašioje situacijoje, keliame panašius klausimus. Tokie reiškiniai kaip jaunystės kultas, senatvės, mirties baimė, o sykiu mirties garbinimas, pavertimas viešu „spektakliu“ mums, lietuviams, būdingi ir šiandien. Pakanka pasižiūrėti į kokias nors valstybi-nes laidotuves. Galiu pasakyti, kad, pavyz-džiu, anglosaksų pasaulyje jau kitaip, ten mirtis paslėpta po minimalistiškais, lako-niškais pavidalaus, tarsi jos beveik nebūtų. Manau, mes, lietuvių, šiuo atžvilgiu vis dar esame labai barokiški.“

Kitas įdomus, bet pamirštas folklorinis motyvas, kurį miniu savo knygoje, yra Ma-ro Mergelė. Tai taip pat lietuviško folkloro dalis, deja, vis rečiau atsiduriant dabarti-nių tautosakos tyrinėtojų akiratyje.“

Nors K. Sabaliauskaitės kūryba sulaukė didžiulio skaitytojų démesio, autorė išlai-ko intrigą, neatkleisdamas paslapties apie galimą trečią knygos dalį. Kaip tikra baroko astrovė lieka mišlinga ir taip kursto skai-tojų smalsumą.

* Kristina Sabaliauskaitė, *Silva rerum II*. – Vilnius: „Baltos lankos“, 2011.

Patirčių žemėlapiai

(2006-2010 m. lietuvių poezijos apžvalga)

Gintarė BERNOTIENĖ

Kad ir kokia įvairi būtų pastarųjų penkerių metų lietuvių poezija, įmanu rasti keliais skirtingas liestines, kurios, tegu ir nelygais kampanis, tačiau aprėmiantį sių dienų poezijos darželį. Kas ją, vis labiau linkstancią iepiškas pasakojimo, (auto)biografinio naratyvo, visočiopos dokumentikos formas, dar leidžia vadinti lyrika?

Emocingas jausmu išsakymas ikyja nauju sofistikuotu pavidalu, andainykštē silabotoninė tradicija veikia skiria, nei vienija poetų cęchą, o štai peizažine linija, atrodo, liejasi nemenka lietuviškosios poezijos savimonės srovė.

Kraštovaizdis, miestovaizdis, gamtovaizdis – sielovaizdžiu ekrainai, parankūs pasaulėžvalgos perteikėjai. Gal todėl nemažai lietuvių poetų sėkmingai rašo eseistiškus miestų – savu, kuriuose gyventa, ar sveitim, lankytu, – fotoetiudų komentarai (fotoalbumai su poetinėmis nuotraukų interpretacijomis – Roldano Rastausko „Berlynalijos“, Kęstučio Navako „Sutiktas Kaukas“, fiksuoja vjetos ispaudus, regionalias (Vlado Bražiūno „Saula prae laidos“, Viktorijos Daujotės „Bals ūkūs“) tarmiškos poezijos rinkiniai su vertimais į bendrinę lietuvių kalbą) ar tiesiog sėkmingai jungia lietuviškas ir rytiškias peizažinės lyriko meditacijas (Vytautas P. Bložė, Donaldas Kajokas, Alis Balbierius ir pulkelis lietuvių haiku antologijos autorai). Kitų, ypač vyresnės kartos poetų, giminės vaizdai ir atsiminimai tampa ne tik poezijos, bet ir apskrymų (Henriko Cigrejaus), biografinių užrašų (Marcellijaus Martinačio) tema, o jaukus žmogaus ir gamtos sugretinimas atveria iprastuose dalykuose ir aname gyvenimo būde slypinčią išmintį ir už gamtos tikrovės glūdinčią kitą tikrovę, žmogui leidžiančią pasijusti tokiam pat reikšmingam kaip medis ar kielė. Etninio kolorito, kalbos turtingumo išsaugojimo pastangos per tarmes lietuvių, kaip ir latvių, literatūroje yra ryškios, galbūt nulemtos mažų tautų ir mažų kalbų sindromo.

Tėviškė, giutas landštafas sumitinamas, kiltstelimas į sąmonės formantų lygmenį Leonardo Gutauską, V. Bražiūno, Stasio Stacevičiaus, Gintaro Bleizgio pastarųjų metų knygose. Bet tai jau kitoks nei vyresnių, labiau į vidų orientuotas *genius loci* išgyvenimas. Vieta tam-pa gretutiniu pokalbio su savimi adresatu – ne tik pačiu pirmiausiu, pa-

sitinkančiu, svarbiausiu greta gyvuj, bet ir paskutiniuoju, išydiinčiu, apgobiančiu. Tai savotiškas transcendencijos perkėlimas į šiapus, jos užkalbėjimas, nuniokotų namų, išblaškytos giminės atkūrimas iš žodžiu, savo nerimo iškalbėjimas pakelės žolėms, visad merkiančiam liejui, paežerės gyvasciai – tiems, kas lyg ir neklauso, o girdi, tiems, kuriuos pats savo garsiai girdi. Iš su-

gaunancio savin lietuviško kraštovaizdžio uždarumo refleksijos išveda Alfonsas Andriuškevičius su vi suotinesne žvilgsnio į peizažą perspektyva. Jo eilėraščiuose į privalamą gamtinį foną ikeliamas ne tik eilėraščio subjektas ir jo su kultūros teksta kontaktus mezganti sąmonė, bet ir graži abejonė, ar tai, kas vyksta, iš viso vyksta – ramioje peizažo akyje vidiniai kitimai tokie eferiški, o „Visatoje néra suvokėjo“.

Daug poetinių tekstų skeidžiasi ne estezės blyksnio perverti, o kaij išsakmus atminties, istorijos bylojimas. Postūmis jems atsirasti ateina iš etinės pagavos. Poetiniai persikūnijimai, kadaise užgniaužtos patirtys, dabarties socialiniai stebiniai taip pat susiję su Lietuvos – „bulvių valgytu“ krašto / šalies vaizdu, fiksuojamu, anot vieno eilėraščio rinkinio pavadinimo, „rentgeno nuotraukų albume“. Tai praneša apie „radiologinį“ jautrumą, diagnozės laukimą, sutelkties nykimą visuomenės lūžių metu Tėvynės peizaže. Pažerusi vien knygų pavadinimus ši socialinį foną iliustruojia gana vaizdžiai: atsargus „Švelniai trariant“, kad „Is neparašytų istorijų“ nešmékšteltų „Kario šešelis“.

Martiloginių įvaizdžiai ir poteto-Valhalos kario sindromas sieja grupę poetų. Tai ne skyto jausmin-gumo, o emocinių perkrūvių ištik-tieji, iš kurių išskirčiau bent Rimvydą Stankevičių (astringiausiai ken-tėtoja). R. Stankevičius į gamtiškus pavaldalus suprojektuoja būti „po-to“ (sudžiūvę vabzdžiai, pūkuoti vikšrai, vėjo išnaros – negyvi paukščiai, nendrės, išdygusios per valčių dugno lentas) – tai, kas suteikia dingstį sugrižti, duoti ženkla buvus ar tiesiog – dingstį nepaleisti. Veržimasis per mirti iš gyvybės rato, laužavietės kaitros, ir nuolatinis sugrāžinimas – atvirkštine samsara, Valhalos ciklas – išsižudžius per dieną būti prikeltiems per naktį. Ir tik „vadas“ Aidas Marčėnas iš kiekvieno savo eilėraščio – *Kurukšetras mūšio* – sugeba išeiti lyg po sužaistos partijos. Pastaras A. Marčėno rinkinys „Dievų taupyklė“ primena

skaitomą ir čia pat komentuojama žinių portalą ar tinklaraštį. Poezija kaip pratimėliai, beje, pavykė. Greata rikiuoja gausus epigonų būrys, ir tai verčia spėlioti, kodėl kančia, skaudėjimas kai kuriems vėl tampa poeto emblema, o literatūrinė ipėdinytė taip atvirai viešinama tekstuose dedikacijomis saviesiems, išlydita stilistiskai ar išryškinta reiklės redaktoriaus rankos.

Dar viena liestinė it barjeras sau-go gana konservatyvia lietuvių poeziją nuo užplūstančios sergančio ir išvirkščio pasaulio pajautos, kuri pastarųjų metų poeziuje reiškiasi įvai-riomis deformacijomis. Vieni autoriai deromantizuojas ir sumechanina peizažą, iš jo eliminuodami natūralaus ritmo dėmenį (suklijuotų gegučių įvaizdis). Kiti oksimoronių prieš-prieš grandimis stengiasi perteikti radikalai sutirštintas susvetimėjimo būsenas ar šiaip komplikuotą pasaulio matymą. Treči pasiduoda skiemenu lygmenje glūdintiems fonetiniams kalbos nuotykiams – kalbi-niams eksperimentams ieškant prasmių begalybės, rašo eilėraščius skaitmenimis, ornamentais, o konkrecijos poezijos riteris Benediktas Januševičius suteikia progą dar ir sėkmignai eufemistiskai išsibleivystoti rausvoje knygutėje „Kiškiai kiškiai kiškena“. Tai susikaupusi energija kreipia žaidimų link, poezija įtraukiamai į medijus ar bent jau audioprojektų erdvę („Sintezijos“ judejimas, R. Rastausko skaitomi eilėraščiai iš rinkinio „Metimas“ su Arkadijaus Gotesmano perkusijos akompanimentu, V. Bražiūno liaudės dainos fone monodiškai įskaityta kompozicija „bal-sui ir skambanciai gausiai“, „Is naminio audimo dainos“), ir šita įvairovė, sūtas žaismas ir gausmas ryškina dar vieną svarbią poezijos funkciją – kitokį pasamoninių reiškinii išliejimą, nei siūlytų peizažo meditacija ar eilėraščiuose eksplloatuojama kančia.

Asentimentalioji, intelektualioji *poesis docta* išoriskai beastrė. Teksto to ekonomijos atžvilgiu tai pati kon-densuočiausia kalba, kurioje „eilėraštis atvirkštai proporcingas isto-rijai“ (Eugenijus Ališanka). Savidrausmės trandomi atsivérmai virsita išsisakymui priešingu minčių punktyru, slaptaženkliais, trūkinė-janti sintaksė, eilučių laiptelius su-jungiantis daugiareiksmiškumas lė-tina skaitymą, pasitaikanti proga versti knygos puslapį skaitytojai pa-verčia detektyvui, spėliojančiu, ar tai, ką spėjo perskaityti, yra jau visa interпретuotina istorija, ar dar laukia tėsinys. Savigailą keičia ironija, nuo

savęs ir pasaulio apibréžčių via negationis būdu pernelyg neatitrūks-tama, stokos dėmuo („Is ilgesio visa-tai“ – turbūt visos poezijos variklis)

tinka it gedulas Elektrai, tačiau šią poezią puošia stoiskumas. „Šio įsi-vaizduotoj šaly“, kaip rašo Jonas Zdanys, kurioje realią erdvę praplečia neįsimatuojamą kontekstą erdvę, suvokimo kelionės kelrodžiai tam-pa epigrafai, eilėraščių perskrodžian-čios išnašos, autocitatos ir autokomen-tarai, kiti paratekstai – aukšto-sios literatūros aukštoji mada, užpildantys eilėraščius savaja konkreti-ka, tarsi ant virvelės sumautus būse-nų karolius dar tėstum ne tik hori-zontaliai, i istorinių plotų, bet ir verti-kalai – i nesimetrišką patirčių gylį. Kad ir kokia individualių būtų skir-tingų autorijų tekstuose pasirodanti intelektualiojo pasaulio apréptis, ga-li tik šyptelėti epigrafuose skaityda-ma pasaulinės literatūros galingųjų citatas, persiliejančias iš vienos po-ezių knygos kiton it susisiekian-čiuose įduose – vienas kita grai-kas filosofas, mitologinių herojų an-filada, kaukėmis, būsenų stereotipais ir bendriniais daiktavardžiais virštą ju tikriniai vardai. Tačiau iš sōjų „iši-vaizduotoj šaly“ keturi elementai ir penktoji esencija mirtis yra tie pa-tys gelminiai įkvėpimo šaltiniai, ne-rimo konfigūracijomis maitinančios geliantį „kadais“ – laiką, vienintelį išsivaizduotus žalies kūnų ir kraują. Sigito Parulskio „Pagyvenusio vy-ro pagundose“ mirtis ir šermukšnių raudonis, J. Zdanio „Tarpduryje“ biblinė druska, Kornelijaus Platelio „Karstinių reiškiniai“, jos pavadi-nime slypinti geologinė ir fiziolo-ginė ermiai bei susiaurėjimų dialek-tika tik įremina mums skirtą laiką, išgyvenamą tuo intensyviau, kuo daugiau kartocių tuose vaizdiniuo-se atpažištame.

Nuolat susirūpinę palimpsestiniu tikrovės perrašu tikslumu, morale ir filosofija, tekstuose saveika, atplukdan-čia knyginius žodžius, tuo, kad „vis

dar senkalbe rašomi mūsų eilėraščiai“ (Giedrė Kazlauskaitė), kaip galutinės tikrovės nūdienos poetai ieško kū-no – plotmės, kurioje karaliauja na-tūralumas. „Odos topografinė“, pasak vienos R. Rastausko eilutės, – taip pat atminties žemėlapio dalis, mažiausiai meluojanti, artimiausia „aš“ branduoliui. Tai nėra pabeigimas nuo didžiųjų temų; ižemintas natūralumas iš kitos perspektivos pateikia žmogiškumo kontūrus, ir tik saiko ri-ba čia yra estetinis kriterijus. Sigito Gedos, S. Parulskio, G. Kazlauskai-tės tekstai ne vien griauna tabu, bet steigia naujųjų atvirumą, krypstantį nuo fiziologijos link kultūrinių, bet kūnu igilintų patirčių.

Kadaise „Šiaurės Atėnuose“ publikuotoje esė „Sportiniai ir ru-deniniai“ Giedra Radvilaviciūtė užfikso-vo gražią perskyrą, daugeliu atveju veiksmingai atidalijančią reflektuo-jančią visuomenės dalį nuo veikian-čios. Tai galėtų būti ir visos poetų kastos apibréžimas. K. Platelis vie-name eilėraštyje dar paryškina: rūpi-miausias dalykas šiam žmonių porū-šiu – kas netikra ar tikra atspindžių karalystę. Taip „sportinius“ pav-a-duotų tikrais jausmaiš mintą mésė-džiai, o „rudeninius“ – menų nirvan-oje, „veidrodžių karalystę“ sken-dintieji su „apsvaigusio šypsena“. Ir jokie perejimai į kitą stovyklą negali-mi, nors abi – reali ir išsivaizduoja-ma – tikrovės yra susikurtos, sutarti-nės, išlaikomas savų konvencijų.

Skaitant pastarųjų metų knygas susidaro išpūdis, kad lietuvių poezija vis labiau tampa minties menu. Kraš-tovaizdžiu meditacijos, deformacijos ar palimpsestinių kartotės patvirti-na, kad joje vis dar stipri gamto-jautinė linija. Kintant lyriinės kalbos formoms, stiprėjant naraciniams praudi, daugėjant mažujių formų, depo-etižacijai artinant kalbėjimo regis-trą prie kasdienės kalbos, ironizuo-jant ir simuliujant aukštumą ir po-etiškumą, patirčių žemėlapiuose il-giausiai išlieka vienos svarba.

**Ministriui Pirmininkui Andriui Kubiliui,
Kultūros ministriui Arūnui Gelūnui,
Finansų ministrei Ingridai Šimonytei**

Lietuvos rašytojų sąjungos suvažiavimo klausimai

1. Suprasdama lietuvių kalbos ir nacio-nalinės literatūros valstybinį vaidmenį, Vyriausybė remia lietuviškų knygų leidybą. Per leidėjams suteiktas galimybės ši parama pa-siekiama, skaitojujų, bibliotekas. Deja, pastaraisiais metais svarbiausioji nacio-nalinės knygų leidybos rémimo programa, Kultūros ministerijos įmantriai pavadinta „Visuomenės informacinis aprūpinimas ir viešosios informacijos sklaida“, labai sumenkinta. 2009 metais jai vykdty skirta bemaž 3 mln. litų, o 2010 ir 2011 metais triskart mažiau (šiemet 918 000 Lt). Kodėl taip skaudžiai kirsta tautos kultūros medžiui? Kodėl nešejo tavo knyga? Kodėl žmonės negavo sukaktuvininko klasiko rinktinės? – klausia i suvažiavimą susirinkę rašytojai, žiūrē-dami vieni į kitus.

Siučiamo tuos klausimus tiems, kurie ga-

li atsakyti. Ir pakeisti padėtį iš esmės! Rašytojai moka skaityti ir biudžetą, gretinti minėtas sumas su šimtus kartų didesnių sumų tikslin-gumu bei prasme.

2. Kada Lietuvos sulaunks garbingo politinio sprendimo dėl lėšų, skiriamų naujiems leidiniams išsigyti? Čia kalbame apie viešasias bibliotekas. Jau net gėda kartoti faktus. Bet prašom. Paprastai skaičiuojama, kokia suma skiriama vienam valstybės gyventojui. Lie-tuva duoda mažiau nei litą. Estija – keturis. Skandinavijos šaly – po trisdešimt, keturias-dešimt (jei būtų litais). 2002 09 17 mūsų Vyriausybė numatė (nutarimas Nr. 1454) viešųjų bibliotekų fondų komplektavimui 2011 metais skirti 11,55 mln. litų, o duoda keliskart mažiau. Kodėl? Kartojame, čia reikia politinio sprendimo. Ar nesutinkate, kad tai būtų su-prantama nacionalinė politika?

Lietuvos rašytojų sąjungos suvažiavimo REZOLUICIJA DĒL KULTŪRINĖS SPAUDOS PADĖTIES

Spaudos, radijo ir televizijos rémimo fon-das savo veiklą pradėjo 1996 metais. Jam buvo patikėtos Kultūros ministerijos Kultūrinės spaudos rémimo programos lėšos, kurių iki tol buvo skiriama 1,7 mln. Lt per metus. Per savo gyvavimo laikotarpį Fondas išsago daugiau nei dvigubai, o remiamų kultūros leidinių skaicių nuo 17 padidino iki 24. Tačiau, užuot proporcingai didinęs paramą kultūrinei spaudai, per pastaruosius dvejus metus Fondas ją mažino, o šiemet jai teskyrė 1,35 mln. Lt. Realią paramą spaudai dar sumenkino 2009 metais prisidejė valstybinio socialinio draudimo mokesčiai nuo autorinių atlyginimų, augančios gamybos išlaidos ir iki 21 % padidintas pridėtinės vertės mokesčiai.

Skaičiai liudija, kad valstybės politika kul-

tūrinės spaudos atžvilgiu yra netinkama, o Fondas neatlieka savo funkcijos. Jis yra veikiamas daugybės išorinių ir vidinių interesų, neretai nieko bendra neturinčių su para-ma „viešosios informacijos rengėjų kultūrinei, šviečiamajai veiklai“, kaip teigama Visuomenės informavimo įstatyme, ir ne-istengia vykdyti nuoseklios kultūrinės spaudos rémimo politikos.

Vyriausybė teigia remianti Lietuvos kū-rybingos visuomenės plėtrą. Mūsų manymu, be kultūrinės spaudos, be kultūros pa-grindo tokia visuomenė sunkiai išsivaizduojama. Todėl būtina sukurti XXI amžiaus reikalavimus atitinkančias kultūrinės spaudos rémimo priemones, jai suteikti realų pagrindą.

Medėjos

Šokio teatras „Aura“ visai netruks, gegužę, pristatys naujaujančią Birutės Letukaitės kūrinį „Medėjos“, kuriame kalbama apie vaidkus žudančias motinas. Skaudžią temą pasirinkusi choreografė šiam spektaklyje dirba kartu su kompozitoriumi Antanu Jasenka, soprano Skaidra Jančaitė (Medėjos vaidmens atlikėja), „Auros“ šokio teatro bei laisvai samdomais šokėjais.

Pirmą kartą „Auros“ istorijoje vokalas šiuolaikinio judesio spektaklyje tampa svarbia išraiškos priemone. Gegužės 7 d., „Medėjos“ bus parodytos Nacionalinio dramos teatro Didžiojoje salėje, festivalyje „Naujasis Baltijos šokis“.

Šia proga B. Letukaitė pasakoja apie vis dar tebevykstantį kūrybinį procesą: „Šį spektaklį statome jau nuo praėjusių metų. Pirmiausia kilo mintis jį kurti kartu su S. Jančaitė, susieti vokalą su šokiu, kurio turėjo būti visai nedaug. Norėjosi plėtoti „Medėjos“ mitą. Vėliau tikriausiai ir žiniasklaida turėjo įtakos – pradėjau kurti spektaklį apie motinų žudomus vaikus. Tema pastebimai prasiplėtė.“

Dirbtį buvo nelengva, nes sunku įsivaizduoti šokį, kol néra muzikos – pagrindinio kūrinio rémo. Eksperimentuodamas išeini į tokias plačias lankas, kad sunku kaip surinkti: temų daugybę, iš vieno judesio gimsta kitas. Medžiagos be galio daug, todėl ją išgryninti sunku. Be to, teko dirbtį su pertrūkiais – daugiau to niekada nenorečiau kartoti. Kiekvienos pauzės metu ir aš, ir šokėjai šiek tiek nutoldavome. Kai kasdien esi panires į repeticijas, grimzti vis giliau, minčių laukas plečiasi, labiau atsiveria, o po pertraukos turi vėl kurį laiką dirbtį, kad grąžintum tą būseną, kurią jau buvai pasiekęs. Visi šokėjai gyvena savo gyvenimais, todėl „nenuslysti“ nuo kūrybos proceso beveik neįmanoma. Tačiau mūsų spektaklis bus visų bendras darbas. Aš rodau kryptį, o idėjas generuoja visi kartu. Dabar niekas nedirba aerobikos principu – paprasčiausiai atkartojant rodomus judesius.

Norisi pastatyti postmodernistinės stilistikos spektaklį, tačiau nežinau, ar užteks patirties. Vis dar išlieka reikšminės linijos:

prologas, vaikystė, paauglystė, branda, sueitis, jos rezultatas ir višomenės reakcija.

Tema labai skauda. Abortų statistikos surinkti beveik neįmanoma. Tik vienos institucijos duomenimis, nuo 1955 m. tokiu būdu nužudyta du milijonai vaikų. Esu išsitikinusi, kad abortas – gryniausia žmogžudystė. Net kelių dienų gyva būtybė viską jaučia ir ginasi nuo gresiančio pavojaus. Skiriši tik žmogaus dydis, o esmė – ta pati. Jei to nesuvokiamė, nežinia, kokia esame visuomenė, kaip žvelgiame į žmogų, gyvybę. Mums patogiau apie tai negalvoti. Aš ir pati anksčiau apie tai nemasciau. Iš tiesų mes nepažištame daugybės dalykų, kurie yra aplink mus, įsisamominame tik mažą dalį egzistuojančios realybės. Pasaulis be galio įdomus ir sudėtingas. Mums nepažinūs, tik nujauciami dalykai yra tikroji Dievo paslaptis, kurią turime stengtis paliesti. Net neįsivaizduojame, kokią įtaką visų mūsų gyvenimui daro tokia prievara. Spektaklio tikslas – paskatinti žiūrovus apie tai pamastytis.

Kokia bus galutinė „Medėjų“ forma, iki šiol nežinau. Esu linkusi keisti savo spektaklius, tobulinti, plėsti. Kartais atsiranda keili visiškai skirtinti variantai su nauja muzika ir kostiumais. Norisi nepaliaujamai ieškoti vis geresnio rezultato. Šį kartą premjera taip pat bus tik pradžia.

Kompozitorius A. Jasenka seka repeticijas ir ieško raktą. Mes labai laukiame muzikos, kad galėtume pradėti bendradarbiauti, taikytis vieni prie kitų, sieti du pradus. Todėl ir sakau, kad ši kartą pateiksite tik pirmajį šokio variantą. Muzikai tur labai didelį emocinį krūvį, gali žmogų nuvesti į kitus pasaulius ir net visiškai sužlugdyti choreografią. Jei ji monotonika, tokia tampa ir choreografiya. Ypač dabar, kai visur raruja elektroninė muzika.

Spektaklyje šoka visi „Auros“ ir „Street dance“ šokėjai. Visai kitokia šokio plastika suteiks naujų spalvų. Lietuvoje néra daug geros choreografių, todėl tikimės, kad tai bus vienas geriausiu ir įdomiausiu šokių spektaklių. Lietuvoje dirbama labai vienodai, spektakliai supanašėję, tad norisi konsoliduoti ir toliau dalyvavavo visuomeniniame veikime. Tik štai balandžio 22 dieną susirgo plaučių uždegimui. Ligonių gydės dr. A. Petrikas susirūpino, kad ligonis ligos nebepakels, nors buvo dedamos visos pastangos jį gelbėti. Balandžio 29-tojų dienos rytą kanauninkas labai susilpnėjo. Tuoj atvyko gydytojai. Ligonis vis silpnėjo... Apie 13 val. naujas gydytojų konsiliumas konstataavo, kad kanauninkas gyvybės niekaip nebus galima išgelbėti, – 1933 m. gegužės 1 d. rašė dienraštis „Lietuvos aidas“.

Vytauto Didžiojo bažnyčios zakristijonas ir kanauninkas J. Tumo reikalų vedėjas Vladas Cibulskis ligoniui perskaite arkivyskupo Pranciškaus Karevičiaus paguodžiantį laišką: „Gerbiamasis ir mielasai Kanau-

Parengė
Audronė MEŠKAUSKAITĖ

Pašto karvelis

Ką pamiršome prisimindami?

Balandžio 10-ąją išreikšdami solidarumą Lenkijai, minėjome pirmąsias Smolensko tragedijos metines. Lygiai prieš metus sudužus lektuvui žuvę Lenkijos Respublikos prezidentas Lech Kaczyński ir jo žmona, dar 94 šalies elito atstovai. Si skaudi sukaktis akcentuota tarpautiniu mastu, taip pat ir Lietuvoje. Tiek renginiuose (pvz., Vilniaus Archangelo Rapolos bažnyčios šventoriuje), tiek žiniasklaidoje. Pastarojoje – ypač. Laikraščių ir informacių portalų aukščiausiose pozicijose mirėjimo atitinkamos antraštės ir nuotraukos.

Sekmadienį, balandžio 10-ąją, prisiminėme vieną iš lietuvių taučios simbolinių, neabejotinai žymiausių ir talentingiausiai lietuvių kom-

pozitorių (taip pat tapytoja, netgi fotografai) Mikołajų Konstantiną Čiurlionį, jo 100-ąsias mirties metines. Lygiai prieš šimtmetį, sulaukus 36-erių, baigėsi trumpas tautos šviesulio gyvenimas. Sukaktis minėta tarptautiniu lygmeniu (nuo Lenkijos iki Jungtinės Amerikos Valstijų ir Azerbaidžano), šia progą UNESCO 2011-uosius paskelbė M. K. Čiurlionio metais. Minėjome šią datą ir Lietuvoje: Vilniuje, Druskininkuose, turbūt iškilmingiausiai – Kaune, kur veikia Nacionalinis M. K. Čiurlionio muziejus. Tiek renginiuose, tiek... Opapa.

Kaip ir kiekvieną ankstyvą sekundienio popietę skaitau populiariausius ir ne tokius populiarius Lietuvos informacinius portalus. Domi-

Sustabdyta Vaižganto amžinybės akimirka

Alfas PAKĖNAS

Prieš 78 metus, gėstant balandžio 29-osios dienos saulei, į Amžinybę iškeliau rašytojas ir kanauninkas Juozas Tumas-Vaižgantas. Mirė įpusės 64-uosius.

Vincas Mykolaitis-Putinas, sužinojęs apie Vaižganto mirtį, rašė: „Be Vaižganto mūsų gyvenimas pasidarré tamsesnis, liūdnesnis ir tarsi net blugesnis, nes nėra to, kuris taip jautriai reaguodamas į kiekvieną gėrio pasireiškimą, skleidė aplink mus optimizmą, pasitikėjimą ir šviesą. Jis buvo ir yra šviesioji lietuvių tautinio atgimimo legenda, kartu gili, dramatiška ir moderniška asmenybė.“

Vaižganto muziejuje tradiciškai minimos kiekvienos jo mirties metinės. Tą dieną už kanauninko Tumo vėl aukojamos šv. Mišios Vytauto Didžiojo bažnyčioje, kurioje jis rektoriamo beveik 12 metų. Šį balandį muziejaus bičiulių būrelis ir vakaro svečiai – aktorė Kristina Kazakevičiūtė, Liucija Zorūbaitė, Laima Rupšytė, etnografe Eglė Vindasiė, poetai Daiva Čepauskaitė, Danutė Vaskelaitė, Vladas Vaitkevičius, eilėraščius kuriantis klierikas Nerijus Pipiras, Vaižganto sesers Marijonos anūkė Irena Nakutytė-Bartusevičienė, giminaitis Povilas Šernas – susirinko pabūti šalia Vaižganto kapo, bažnyčios rūsyje esančioje kriptoje. E. Vindašienė lietuvių liaudies daina apie lino gyvenimą klausytojų sielose tarsi prikėlinių dievaitį Vaižgantą.

Aktorė L. Zorūbaitė pasklaidė 1933 m. laikraščius, kuriuose rašyta apie Vaižganto paskutinių dienas ir mirtį: „Tumas jau praėjusį rudenį pradėjo sirgti, bet ilgai nenorėjo pasiduoti ir toliau dalyvavo visuomeniniame veikime. Tik štai balandžio 22 dieną susirgo plaučių uždegimui. Ligonių gydės dr. A. Petrikas susirūpino, kad ligonis ligos nebepakels, nors buvo dedamos visos pastangos jį gelbėti. Balandžio 29-tojų dienos rytą kanauninkas labai susilpnėjo. Tuoj atvyko gydytojai. Ligonis vis silpnėjo... Apie 13 val. naujas gydytojų konsiliumas konstataavo, kad kanauninkas gyvybės niekaip nebus galima išgelbėti“, – 1933 m. gegužės 1 d. rašė dienraštis „Lietuvos aidas“.

Vytauto Didžiojo bažnyčios zakristijonas ir kanauninkas J. Tumo reikalų vedėjas Vladas Cibulskis ligoniui perskaite arkivyskupo Pranciškaus Karevičiaus paguodžiantį laišką: „Gerbiamasis ir mielasai Kanau-

ninke! Šiandien „Lietuvos aide“ išskaičiau, kad sunkiai sergi. Nuosirdžiai reiškiu užuojaus ir meldžiu Dievą, kad saulytė, gaivindama gamtą šiltais spinduliais, ir Tamstos sveikatą sustiprintų. O jeigu Dievulis kviečiau jau Tamstą pas save, meldžiu su pasitikėjimu, kad priimtu į skaičių savo išstikimų tarnų, kokiui Jam būti ištesėjai. Lieku su tikra pagarba ir meile Kristuje. Tavo arkivyskupas Pranciškus Karevičius.“ (Laiškas buvo rašytas balandžio 27 d. Marijampolėje.) Vaižgantas, beviltiškai jį išklausės, tyliai tarė: „Atsakymas bus.“

Paskutiniai kanauninko žodžiai, kuriuos jis pasakė aplankiusiui žurnalistei ir laikraščių leidėjai O. Kubiliūtei, buvo: „Vaikai, gelbėkit Lietuvą!“ Apie 2 val. po pietų prasidėjo mirties agonija. 19 val. 40 min. kartu su gėstantčia pavasario diena amžiamis užgeso ir Vaižganto gyvybę. Žinia tuo pasklido Kaune, o netrukus ir po vieną Lietuvą.

Aktorė Laima Rupšytė susirinkusiemis perskaite rašytojo Augustino Griciaus atsiminimų fragmentą: „...Tą popietę apie Vaižgantą kalbėjomės su rašytoju Juozu Petrénu-Taruliui. Mudu prisiminėme visus susitikimus su Vaižgantu ir pasikalbėjimus su juo – ką buvo mums sakęs, už ką pagyrės, už ką pabaręs. Mes jį vaizdavomės kaip žmogų, kuriamą legendą. Šviesią legendą, kuri, Vaižgantui ir išėjus iš mūsų tarpo, dar kuris, plėsis, išgaudama vis naujų bruožų ir spalvų. Kuri ilgai liks žmonėse.“

Telefono skambutis. Pakeliau ragelį. Inžinierius Kazys Rimkus, Vaižganto giminaitis, pasakė trumpai ir skaudžiai:

– Tik ką mirė Vaižgantas.

Ir padėjo ragelį daugiau nieko nepasakės.

Nebežiūrėdami gatvių ir laiptų į kalną, iš ligoninės pusės mudu kažkokiai takais uždusdamis nubégome į Vaižganto gatvę. Buvo jau pritemus. Gatvė buvo tyli ir tuščia. Namo durys buvo nerakintos. Iėjė nesutikome né vieno namiškio. Taip dažnai atsitinka namuose, žmogų ką tik numarinus. Namiškiai, matyt, buvo kituose buto kambariuose.

Svetainėje žibėjo visos siettyne lempos. Po lubomis kabojo du ar trys narveliai su kanarėlėmis. Paukščiukai čiulbėjo nepaprastai garsiai, rodi, su ypatingu įnirtimu. O greta buvo kambarys, gana silpnai apšviestas. Pažiūrėjome ir į tą kambarį. Lovoje gulėjo Vaižgantas. Išsitiesęs,

datų. Jų yra tikrai daug. Tačiau vienam mums jas turi priminti (ir tai laikyti savo atsakomybe ir pareiga) žiniasklaida. Žinoma, tą dieną turėjo būti primenama ir apie neseniai įvykusią Lenkijos tragediją, bet tai neturejo ir negalėjo užgogioti tokios svarbių mūsų tautai ir valstybei sukakties.

Prisimindami Smolenską, pamiršome ką ką savo. Žvilgsnis į tolį sveikintinas, bet žengiant nereikia pamiršti ir sau po kojomis pažūreti. Priešingu atveju galima skaudžiai suklupti. Susimastykime, ar tie patys lenkai būtų pamiršę Fryderyką Chopiną? Juk skamba neįtikėtinai...

Sunkū kalbėti apie pilietinę višomenę, jos ugdymą, o ypač pilietiškumo ir tautiškumo diegimą jaunajai kartai, kai net masinėse informavimo priemonėse pamirštama atiduoti pagarbą didžiausiems mūsų Šviesuliams. Lieka tikėtis, kad bent dalis jaunimo lankesi šiai suakciai skirtuose renginiuose, kad

rankos sudėtos ant krūtinės. Toks mažas, neįtikėtinai mažas, kad, rodėsi – čia kažkas kitas, o ne Vaižgantas. Gyvas Vaižgantas, nors iš tiesų nedidelio ūgio, man visada buvo didelis, aukštas, visur iš tolo matomas. Ir tie baltutėliai plaukai, susidarkę ant kaktos ir pagalvio, švietė kaip nimbas.

Rodėsi, įsiveržėm pas Vaižgantą, tik ką saldžiai užmigus. Bet Vaižgantas buvo jau nebepabundantis, nebebabarantis mus už tą įžulį įsibrovimą.

Atsirado ir namiškiai. Pabudome iš to sukaupto sostingimo, susimąscius prie mirusiojo.

Nei Vaižganto artimieji beturėjo mums ką pasakyti, nei mes jieims. Tyliam atsiplėtė.

Bet štai tos kanarėlės. Jos vis dar čiulbėjo, kiek tik galėjo, visu balsu, viena kitą perrēkdamos. Tik dabar, išeinant, mums pasigirdo ašaros tame čiulbes.

Rodėsi, jos graudžiai ir skausminai aprauda kažką patį artimiausią ir patį brangiausią. Ir jų balsai rodėsi klykiantys iš gailėsčio.

Tokiosraudotojos žmogų-legenda ir turėjo apraudoti.“

I. Nakutytė-Bartusevičienė ir iš Svėdasų krašto kilęs doc. Gvidas Kazlauskas papasakojo įdomių detalių apie rašytojo mirties aplinkybes, apie tai, kad jis ir po mirties gaubia legendos – dabar tiksliai nežinoma, kur yra Vaižganto palaikai. „Ne kartą apie tai teko kalbėti su kardinolu Vincentu Sladkevičiumi, kuris labai mėgo Vaižgantą. Jis tvirtino, kad jo palaikai yra čia, bažnyčioje“, – sakė artima Vaižganto giminaitė, ne kartą vaikystėje jį mačiusi, kai kanauninkas parvykdavo su kun. Ričardu Mikutavičiumi. Jis matės bažnyčios remonto metu atvertą sienos mūrą, kuriame turėtų būti Vaižganto palaikai. Tačiau jų ten nebuvo. R. Mikutavičius teigė, kad Vaižgantas galbūt palaidotas iš lauko pušės prie paminklinės lentos. Dar viena versija – kun. Liudui Čechavičiui įrenginėjant pagalbines patalpas šalia bažnyčios rasta daug mirusiu kaulų, kuriuos darbininkai palaidojo bažnyčios šventoriuje bendrame kapė. Deja, net nebuvo tiriamą, kieno tai palaikai.

Valanda šalia Vaižganto. Tarsi susabdyta jo Amžinybės akimirka. Žydinčių ievų ir tulpių žiedai ant kapo. Žvakių liepsnos šalia paminklinės lentos, kurioje parašyti žodžiai iš Jo testamento: „Lietuvą ir lietuvius mylėjau...“

bent muzikos, dailės (o ir kalbų, ištorijos bei visi kiti) mokytojai žinojo ir šia informacija pasidalijo su mokiniais. Bet bent jau mano (sakoma, prestižiniame) universitete taip nebuvo.

Pastaruoju metu dažnai tai vienur, tai kitur pasigirsta kritiški, pašiepiami pasisakymai apie pesimistus visuomenės ir kultūros kritikus bei komentarius. Sakoma

Valanda be namų

Andrius JAKUČIŪNAS

Turbūt vienas iš pačių keičiausiu ir subtiliausių momentų modernaus (šis žodis, be abejo, kraupiai diskredituotas – bet neturi galimybės jo apeiti) žmogaus egzistencijoje – tiksliau, momentas, nuolat toje egzistencijoje pasikartojantis ir ją suskaldantasis į atskirus pažinimo kontinentus, tai laikas, kai min timis ir lagamino turiniu (bet ne dar baisi ir rūpesciai) jau esi išvykės, bet nesi to padarės fiziškai. Šitokių dienų žavi ir guodžianti mintis, kad namų kaip tokį iš viso nėra (t. y. savoka „namai“ laikoma iš principo kliaudinga, negalima vartoti kita prasme kaip tik žodžio „namas“ daugiskaita), tampa svaigi, gražianti, siaubinga, bet taip pat ir di di, sukrecianti, kraupiai kilni. Jeigu nėšiojamas kompiuteris iš tikruju yra mano namai, kaip kartais mėgstu manierinai pareikšti, tai tokiomis valandėlėmis jis visiškai neatlieka savo funkcijos. Viskas pakimba ir ima siūbuoti ore, plečiasi paliksimos dėmės ant grindų, liūdnai baksnojasi į peleninę nuorūkos. Tokiomis dienomis – dažniausiai tai būna vakarai prieš išvykimą ryte – neįmanoma apibrėžti savęs kaip kur nors esančio, būnančio. Pasaulis tampa gilia, gal kiek per dvasinga, bet neišrankiam skonui patrauklia metafora, be kita ko, sakantia, kad savo paties galus seniai esi kaži kur pametęs, ir joks lėktuvu, kelto bilietas nesuris jų, neapčiuopiamų, į tvirtą mazgą, – mazgą, kuriamo vieną sykį ir vi siems laikams būtume išspręsti kaip sėslūs. Namų nėra, niekada nebuvovo, niekam. Tai balsi pavargusiu arba psichiškai išsekusių, egzaltuotų žmonių fikcija, beprotynė, daugelio kaip pats kryžius velkama vien tam, kad nužudytume savyje tai, kas prasmingiausia – be galinį, absoliutu visa ko beprasmiškumą, kitados mums subrandinus pažinimo, o ir išganymo sąvokas. Jos būtų neatsradusios, nekilusios šiurpinti, jei mes būtume turėję, turėtume namus.

Eidamas per Visbą, – išvykstu rytą, – nebematau, nenoriu matyti UNESCO paveldo, nebegirdžiu turistų fotoaparatus spragesio, nes nebesu čia, tiksliau, dar esu, bet jie visi – žmonės, daiktai, gyvūnai ir net visos žmogaus teisės man yra mirę. Turbūt miręs ir feminizmas, ir bankomatas, ir aure štai tas kačiu kas. Negyvi miescionys stovi prie savo negyvų daiktų negyvuose interjeruose – turbūt tyčia save roman tikai apšvietę ir neužsklendę užuo laidų. Mirę feisbukai jų kompiute riuse, negyvybės apsėsti arbatiniu stovi ant mirusiu virykliu; tiesa, tuojo išipliekis Valpurgijų laužai (ši tą nutuokiant apie švedų māstymą, galima įtarti, jog tai bus kruopščiai drožinėti, ekologiški laužų mulia žai, kad nebūtų pakenkta vargšams vabalėliams ir musytėms, nekrepiant dėmesį, jog siandien jos taip pat turbūt negyvos – man), nors kvaila būtų manyti, kad tas Valpurgijos švęs gyvieji – nebent jei „gyvuoju“ vadinsime ką nors negyvai nusigėrusi, be to, jau anksčiau mirus. Vaikstant šiame mirusiam mieste – dar labiau miršiančiam, kai pasibaigs ir taip neilgos par duotuvių darbo valandos – neatrod, kad kas nors kur nors iš principo būtų gyva; mire laivas įlankoję, mirusios žuvėdros, bažnyčios, poilsinės ir, be abejo, sportas (pa šildžius pirmai saulutei visi svedai uoliai stvérė sportbačius ir puole

bėgioti, tačiau vos vėstelėjo, bėgi kai išnyko kaip vakarykštis dūmas).

Vaikstant čia atrodo, kad jau viskas visur visada bus mirę, kad ne béra bruzdančių, kramtomasiomis gumomis aplipdytu miestu, néra sausakimš stacionu, mitingu, eityniu, néra karo Livoje, žydinių Sirijoje, guvių tauškalų FB; visur tiki languose virpantys elektros šviesos nuplieksti vieniši lavonai, įkūnijantys vakarietiskosios civilizacijos dabartį. Ir visgi kai kas yra iš principo gyva – net jei turėt būti mirę. Net čia, net dabar. Sakykim, alkoholikai prie „Systembolageto“ – savaigali jis, žinoma, neveikia, bet jie vis tiek spiečiasi ten, tiki rytojaus darbo valandų nepertraukiamu, pasiikičių čiuopsim butelių p lankumu jų guviams apsilaušimui. Nors kokia cirozė ar vėžiu kas juos, be abejo, sudoros greičiau nei tuos, kurie dabar metaforiskai mirę, nūn jie nuo tos mirties atsidūrė per sau gū atstumą; jie yra, jie gerė, be jokios abejoniés, ir vėl gers. Tai rodo juos turinčius atėti, tikslą, viltį, o ir siek tiek egzistencinio nerimo – jiems irgi nejauku, kad visi ką tik mirę, kas dabar jiems skirs socialines pašalpas? Bet jų mažuma. Aišku, dar yra vežimėliuose vežiojama mažuma – jie kol kas leisgviai, mirstantys, bet bus mirę tik tada, kai atsistos ant dviejų kurių ir, užuot pasisveikine, atmintinai išpyškins kurių nors Žmogaus teisių konvencijos straipsni. Apygyviai ir McDonald's mėsainiai – ryškus, tarsi plastikinis maistas išsaugojęs ir gyvybės jėgą, ir norą būti, – atrodo, jau pats laikas juos garbinti vietoj Kristaus šioje negyvėje, – bet aišku, irgi mirs, nes negali būti kas nors gyva ten, kur viskas mirę.

Nežinau, kodėl jie mirę, kas taip staiga padarė juos mirusius. Bet, matyt, tai prasidėjo seniai – dar tuo met, kai siaučiant epidemijoms raupsuotieji būdavo išmetami už miesto sienu. Sugadinta karma, dešimtimis kartų krintanti bausmė už tai, jog kitados jų protėviai perne lyg uolai bandė kabintis į gyvenimą, neva jų kurti; tai buvo žmonės, įtikėję, kad turi namus. (Bausmė – ne už negailetingumą ar kokią nors kiečiųdystę, bet dėl to, kad jie – tariami miesto šeimininkai – stengesi apsaugoti tariamai savo namus nuo to, kas jiems patiemis buvo nau dinga.) Kasdien einu pro Šv. Jurgio raupsuotųjų bažnyčios griuvėsius už miesto sienos, einu raupsuotujų taku, tik dabar tai ne tremties, asocialumo, o vienintelis šiame mieste įmanomas gyvybės kelias – tai kelias iš jo į gamtą, ten, kur nėra rū pestingumo išpuoselei savo darželi, nučiupti dulkes, surūšiuoti save kaip buitines atliekas – štai padvėsės paukščelių užtveria kelią, – nėra

poreikio kelti sienas, ir, be abejo, nevyksta nieko, ką vertėtų aprašyti „Dagens Nyheter“. Todėl fotogra fuoju banalybes – jūrą, saulėlydį, kuorus. Kitur, kitados sau to neleisciau. Banalybė čia triumfuoją prieš visa apimančią visa ko mirtingumą. Tai kone vienintelė alternatyva sterilumui, netikėjimui, mirimui, kuris kaip pats miestas tyso ant šlaito valandėlę po apokalipsės ir jau yra pasirengęs galutinai suverti, sutrūnyti, atsiduoti baisiam gamtos cikliškumui. Būtent jis – ne kas kitas – teikia vilties. Jis klykte klykia – žmogus, įtikėjęs, jog turi namus, yra miręs. Vadinas, esu nemiręs; būsiu nemiręs, kol beprasmukumo nesupančios lėktuvo saugos diržai, stūardesių čiauškėjimas, žmonos bučinys. Kol terkstelėjusi neužsitrenks spyna, pasmerksianti gyventi namams ir dėl namų. Bijau pasakyti tą žodį – mirti.

Beje, lėktuvai, gabėn manė Lie tutuvai, irgi turbūt buvo mirę – bent jau tas iš Visbio į Rygą. Niekada dar nemačiau taip lėtai skrendančio lėktuvo – tai buvo kažkokia oro sraigė, tame išsilaikanti turbūt tik kokiomis nors metafizinėmis galionis. Du šimtai kilometrų lėktuvu per daugiau nei valandą – žygda bis, kurį galima (gal) pagerinti su savadarbe skraidykle, bet ir tai – kirta įtarimas – reikėtų sugalvoti, kaip kelionėje sugaisti. Neabejoju, ši niekinga distancija, kurią mūsų niekin gas kukurūnikas vargas negalais visgi išbezdejo, niekinga pasiroydė net kuosai KRO:

Skraidžiau į visas puses, į pusryčių ir vakarienės, greičiau už sraiges, muses, greičiau už peles, pelénus, –

Tai, kad parsiradęs Antakalnин ant stalo aptikau Vlado Bražiūno „Kuosos KRO gyvenimas ir atvirščiai“, yra dvigubai simbolika. Tai ne tik knyga, kurią atsikiptinai pasutinė perskaiciu ruošdamasis vykti Šiaurėn – ji šią kelionę tarsi ištraukė į visą mano gyvenimo logiką: juk Vladas įkvėpimo sémési ne iš bet kokių, o iš Švedijos – taip pat ir Visbio – kuosų, ir tas faktas man tasyk pasirodė savaip išganantis, rodantis, jog mūsų gyvenime egzistuoja kažkokia viena kryptis, viena logika, kad visi sugebame patys to nežinodamais vienas kitą įminti, atspėti. Kad kurdamas kokią nors siužeto liniją – arba šio straipsnio kryptį – pats esu kokio nors didesnio siužeto dalis. Tačiau tai šią akmirką gal nesvarbu. Tai, matyt, nesvarbu ir V. Bražiūno kuosai, kuri,

Autoriaus nuotrauka

regis, atskridus ne išsivaizduojant vaikiškumą (pastarausiai metais vaikų rašytojų praktikuojamas neva giliamintis dvasingumas, kurį tarsi bandoma parodyti esant ir šmaikštū, – neva tai yra iš principo „vaikiška“, – man kelia lengvą siaubą; bijau tokias knygas pirkti, negaliu skaityti), bet labiau iš paties žodiškumo, iš poreikio būti sakinuose kaip prasmingas žodžių žaismas, fonetinis skambesys, kaip neapčiuopiamo esencija. Tai yra labai naujas, stiprus žodis toje literatūroje, kurią galime manyti esant ir vaikišką (nesakau – vaikų literatūra, nes kuos KRO gali skaičiati ir suaugusieji, tiksliau gal būtų sakyti, jog tai knyga suaugusiejiems, kurią suvoktų protingesnis vaikas – ir labai daug iš to pasimokyty).

Kas man sugražintų tokį smulkų, liekną, o neatpažintą čiulbantį objektą!

Radės ją, gulincią ant stalo – ižūliai dviprasmę, kraupiai istorišką ir vis dėto labiau atsiveriančią kažkokia anaipolt nevaikiška amžiny

bės mitologija, kurią dar iprasmina fantastiškas Sigutės Chlebinskaitės apipavidalinimas (tam pasirinkta kiaušinio tanagrama). Tas kiaušinis – iš devynių geometriniių formų, iš kurių galima sudėlioti įvairiausių figūrų, bet pirmiausia – paukščių. Kaip tik tokie tanagramos paukščių siluetai ir puošia Kuosos KRO knyga), tapau supratęs, kaip dailiai ir teisigai išspręsta mano išvyka ir sugrįžimas – per tai, kas knygoje turbūt paradoksaliausia: *kuosos KRO* įvaidžiu tarsi bandyta nema fariskai, tačiau labai taikliai apibūdinti gyvenimą „namuose“, palei „namus“ – t. y. Lietuvoje, gimtajame lizde ir t. t. Tačiau knygos herojė išplėtus veiklos erdvę laike – nuo Gedimino laikų iki dabarties, suteikus jai švelniai filosofiskos išminties ir, be abejo, apibūdinus labai bražiūniškais žodžiais, ištisies tar si tapo pakabinta mąslioje benamystėje, ištremta iš istorijos ir visų laikų. Tai mūsų, atsidūrusių ties kai tos metafora, besistengiančių bergdžiai ją įkūnysi keliaujant, stebint, dirbant – sutrikimo ir iškilybės simbolis.

Bet kaip tai reikės paaškinti sūnui?

Šv. Jeronimo premijos konkursas

Lietuvos literatūros vertėjų sąjunga (LLVS) septintą kartą ren giasi skirti Šv. Jeronimo premiją. Ji skiriama užsienio grožinės ir humanitarinės literatūros vertėjai ar vertėjui į lietuvių kalbą už meniškus ir profesionalius pastarųjų trejų metų vertimus, už nuopelnus vertėjo profesijai, meniniams vertimui, meninio vertimo teorijai ir kritikai, vertėjų ugdymui.

Šv. Jeronimo premija siekiama ivertinti ir skatininti vertėjo darbą ir indėli į Lietuvos kultūrą, literatūrą ir kalbą, kultūrų dialogą, pasau lio elitinės literatūros leidybą, kel tui literatūros vertėjų profesijos prestižą. Ši premija kartu su Šv. Jeronimo premija lietuvių literatūros vertėjui bus teikiamai šių metų rugėjo 30-ają, minint Tarptautinę vertėjų – Šv. Jeronimo – dieną.

LLVS kviečia siūlyti kandidatus iki gegužės 20 d. el. paštu: info@llvs.lt. Siūlymo anketą ir premijos skyrimo nuostatus galima rasti LLVS tinklapje.

7 d., šeštadienį, 11 val.
Baisogalos dvare (R. Žebenkos g. 12, Radviškio r.) – jaunųjų kūrėjų poezijos konkursas RAŠYTOJŲ KLUBAS

2011“, skirtas kraštiečio poeto Ballo Gaidžiūno 100-osioms gimimo metinėms. Renginys iš ciklo „Jau ni ir talentingi“. Dalyvauja poetai Marius Burokas, Jurgita Jasponytė, Aušra Kaziliūnaitė, Vytautas Stankus, Aivaras Veiklys.

9 d., pirmadienį, 17.30 val. Rašytojų klube (K. Sirvydo g. 6, Vilnius) – rašytojo Gintauto Iešmantos kūrybos vakaras su nauja knyga „Provėžos / Pamastymai apie kūrybą“. Dalyvauja knygos autorius Gintautas Iešmantas, literatūros kritikas, leidėjas Stasys Lipskis, literatūros kritikas Alfredas Guščius, dailininkė Aušra Čapskytė. Juozas Šalkauskas skaitys eileraščius kūrybos temomis.

11 d., trečiadienį, 17.30 val. Rašytojų klube (K. Sirvydo g. 6, Vilnius) – poetės Eglės Juodvalkės naujos knygos „Sakalai nakti ne-

miega“ pristatymas. Dalyvauja knygos autorė, literatūrologas Virginijus Gasiliūnas, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro generalinė direktorė Birutė Burauskaitė, dainų autorė ir atlakėja Akvilė Verčevkaitė. Vakarą ves žurnalistas Leonas Narbutis. Vakare bus parodytas filmas „Partizaninis karas Lietuvoje 1944-1953“.

I renginius įėjimas nemokamas. Informacija tel. (8 5) 2629627, (8 5) 2617727; el. p. rasytojuklubas@aiva.lt.

Informuojame, kad iki gegužės 25 d. rezervuojame kambarius kūrybiuose svečių namuose „Plunksna“. Lengvatinius kainos LRS nariams: 1-ietis – 55 Lt, 2-ietis – 70 Lt, 3-ietis – 90 Lt, 4-ietis – 110 Lt. Už užsakytą kambarį reikalingas 20 % avansinis mokestis. Re gistravotis tel. (85) 262 61 54 arba el. p. buhalterija@rasytojai.lt.

Lietuvos rašytojų sajungos administracija

**90-ojo kūrybinio
sezono gegužės
mėnesio repertuaras**

5 d., ketvirtadienį, 20 val. Lietuvos nacionalinio dramos teatro gastrolės. Mažojoje scenoje (Laisvės al. 71) – „Šilkas“. Pagal A. Baricco romaną. Režisierė Birutė Mar. Spektaklio trukmė – 1.30 val. Bilietu kainos – 20, 25 Lt.

5 d., ketvirtadienį, 18 val. Ilgojoje salėje (Kęstučio g. 62) – Biljanos Srlbjanovič „Skėriai“. Dvių dalių tragikomedija. Režisierius Rolandas Atkočiūnas. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilietu kaina – 30 Lt.

5 d., ketvirtadienį, 18 val. Lietuvos nacionalinio dramos teatro gastrolės. Penktojoje salėje (Laisvės al. 71) – Antano Škėmos „Sauļėtos dienos“ Vienos dalių spektaklis. Režisierė Ramunė Kudzmanaitė. Spektaklio trukmė – 1.40 val. Bilietu kaina – 20 Lt.

6 d., penktadienį, 20 val. Lietuvos nacionalinio dramos teatro gastrolės. Mažojoje scenoje (Laisvės al. 71) – P. Süskindo „Kontrabosas“. Vienos dalių spektaklis. Režisierius Valentinas Masalskis. Spektaklio trukmė – 1.10 val. Bilietu kaina – 20 Lt.

6 d., penktadienį, 18 val. Tavernos salėje (Kęstučio g. 62) – Inos Pukelytės „Meilė Paryžiuje“. Vienos dalių kabaretinė komedija. Režisierė I. Pukelytė. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilietu kaina – 25 Lt.

6 d., penktadienį, 18 val. Parkeinėje salėje (Kęstučio g. 62) – grupės „Laimingi žmonės“ spektaklis: Antono Čechovo „Prie barjero“. Režisierius Arvydas Lebeliūnas. Spektaklio trukmė – 2.30 val. Bilietu kaina – 35 Lt.

6 d., penktadienį, 18 val. Tavernos salėje (Kęstučio g. 62) – Inos Pukelytės „Meilė Paryžiuje“. Vienos dalių kabaretinė komedija. Režisierė I. Pukelytė. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilietu kaina – 25 Lt.

7 d., šeštadienį, 12 val. Ilgojoje salėje (Kęstučio g. 62) – Inesos Paliulytės „Anderseno gatvė“. Vienos dalių spektaklis. Režisierė I. Paliulytė. Spektaklio trukmė – 1.10 val. Bilietu kaina – 12 Lt.

7 d., šeštadienį, 18 val. Tavernos salėje (Kęstučio g. 62) – Ingeros Hagerup „Stiklinė arbatos su citrina“. Vienos dalių komedija. Režisierė Danutė Juronytė. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilietu kaina – 25 Lt.

8 d., sekmadienį, 18 val. Penktojoje salėje (Laisvės al. 71) – „Laimingi“. Dvių dalių spektaklis pagal Friedricho von Schillerio „Klastą ir meilę“. Režisierius Artūras Areima. Spektaklio trukmė – 2.40 val. Bilietu kaina – 30 Lt.

10 d., antradienį, 18 val. Ilgojoje salėje (Kęstučio g. 62) – Antono Čechovo „Palata“. Vienos dalių spektaklis. Inscenizacijos autorius ir režisierius Rolandas Kazlas. Spektaklio trukmė – 1.50 val. Bilietu kaina – 60 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 71) dirba kasdien 10.30–19 val., tel. 22 40 64. Bilietus taip pat platina *Tiketa*.

Kauno kamerinis teatras

5 d., ketvirtadienį, 6 d., penktadienį, 18 val. svečiuose Lietuvos nacionalinis dramos teatras su spektakliu „Liūdnos dainos iš Europos širdies“. Pagal F. Dostojevskio romaną „Nusikaltimas ir bausmė“. Vienos dalių spektaklis. Režisierius K. Smėdis. Spektaklio trukmė – 1.30 val. Bilietu kaina – 20 Lt.

7 d., šeštadienį, 11 d., trečiadienį, 18 val. Daivos Čepauskaitės „Kavinė, Pas Bležą“. Pasimatymas po dviečimties metų. Režisierius Stanislavas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 1.45 val. Bilietu kainos – 28, 35 Lt.

8 d., sekmadienį, 18 val. premjera – Aleksandro Volodino „Penki vakarai“. Dvių dalių romantinė drama. Režisierius Algimantas Pociūnas. Spektaklio trukmė – 2.10 val. Bilietu kainos – 24, 30 Lt.

Teatro kasa (Kęstučio g. 74A) dirba I–V 14–18 val., VI–VII 11–18 val., tel. 22 82 26. Bilietus taip pat platina *Bilietai.lt* ir *Bilietu pasaulis*.

5 d., ketvirtadienį, 19 val. „Mokėk – duosi“. Spektaklis-pokštės. Pagal Gitanos Gugievičiūtės pjesę „Labas gyvenimas“. Režisierius Vytautas Balsys. Spektaklio trukmė – 1.10 val. Bilietu kaina – 30 Lt.

6 d., penktadienį, 19 val. „Lauros kosmosas“. Režisierė ir pjesės autorė Agnė Dilytė. Spektaklio trukmė – 1.40 val. Bilietu kainos – 30, 35, 40 Lt.

8 d., sekmadienį, 12 val. Agnės Dilytės „Kreivos daiktų istorijos“. Pasaka vaikams. Režisierius Audrius Baniūnas. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilietu kaina – 14 Lt.

Teatro kasa (M. Daukšos g. 34) dirba III–V 15–19 val., VI 15–18 val., VII – valandą prieš spektaklį, tel.: 40 84 70, 22 60 90. Bilietus taip pat platina *Bilietai.lt*.

5 d., ketvirtadienį, 19 val. „Mokėk – duosi“. Spektaklis-pokštės. Pagal Gitanos Gugievičiūtės pjesę „Labas gyvenimas“. Režisierius Vytautas Balsys. Spektaklio trukmė – 1.10 val. Bilietu kaina – 30 Lt.

6 d., penktadienį, 19 val. „Lauros kosmosas“. Režisierė ir pjesės autorė Agnė Dilytė. Spektaklio trukmė – 1.40 val. Bilietu kainos – 30, 35, 40 Lt.

8 d., sekmadienį, 12 val. Agnės Dilytės „Kreivos daiktų istorijos“. Pasaka vaikams. Režisierius Audrius Baniūnas. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilietu kaina – 14 Lt.

Teatro kasa (M. Daukšos g. 34) dirba III–V 15–19 val., VI 15–18 val., VII – valandą prieš spektaklį, tel.: 40 84 70, 22 60 90. Bilietus taip pat platina *Bilietai.lt*.

5 d., ketvirtadienį, 19 val. „Mokėk – duosi“. Spektaklis-pokštės. Pagal Gitanos Gugievičiūtės pjesę „Labas gyvenimas“. Režisierius Vytautas Balsys. Spektaklio trukmė – 1.10 val. Bilietu kaina – 30 Lt.

6 d., penktadienį, 19 val. „Lauros kosmosas“. Režisierė ir pjesės autorė Agnė Dilytė. Spektaklio trukmė – 1.40 val. Bilietu kainos – 30, 35, 40 Lt.

8 d., sekmadienį, 12 val. Agnės Dilytės „Kreivos daiktų istorijos“. Pasaka vaikams. Režisierius Audrius Baniūnas. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilietu kaina – 14 Lt.

Teatro kasa (M. Daukšos g. 34) dirba III–V 15–19 val., VI 15–18 val., VII – valandą prieš spektaklį, tel.: 40 84 70, 22 60 90. Bilietus taip pat platina *Bilietai.lt*.

5 d., ketvirtadienį, 19 val. „Mokėk – duosi“. Spektaklis-pokštės. Pagal Gitanos Gugievičiūtės pjesę „Labas gyvenimas“. Režisierius Vytautas Balsys. Spektaklio trukmė – 1.10 val. Bilietu kaina – 30 Lt.

6 d., penktadienį, 19 val. „Lauros kosmosas“. Režisierė ir pjesės autorė Agnė Dilytė. Spektaklio trukmė – 1.40 val. Bilietu kainos – 30, 35, 40 Lt.

8 d., sekmadienį, 12 val. Agnės Dilytės „Kreivos daiktų istorijos“. Pasaka vaikams. Režisierius Audrius Baniūnas. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilietu kaina – 14 Lt.

Teatro kasa (M. Daukšos g. 34) dirba III–V 15–19 val., VI 15–18 val., VII – valandą prieš spektaklį, tel.: 40 84 70, 22 60 90. Bilietus taip pat platina *Bilietai.lt*.

5 d., ketvirtadienį, 19 val. „Mokėk – duosi“. Spektaklis-pokštės. Pagal Gitanos Gugievičiūtės pjesę „Labas gyvenimas“. Režisierius Vytautas Balsys. Spektaklio trukmė – 1.10 val. Bilietu kaina – 30 Lt.

6 d., penktadienį, 19 val. „Lauros kosmosas“. Režisierė ir pjesės autorė Agnė Dilytė. Spektaklio trukmė – 1.40 val. Bilietu kainos – 30, 35, 40 Lt.

8 d., sekmadienį, 12 val. Agnės Dilytės „Kreivos daiktų istorijos“. Pasaka vaikams. Režisierius Audrius Baniūnas. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilietu kaina – 14 Lt.

Teatro kasa (M. Daukšos g. 34) dirba III–V 15–19 val., VI 15–18 val., VII – valandą prieš spektaklį, tel.: 40 84 70, 22 60 90. Bilietus taip pat platina *Bilietai.lt*.

5 d., ketvirtadienį, 19 val. „Mokėk – duosi“. Spektaklis-pokštės. Pagal Gitanos Gugievičiūtės pjesę „Labas gyvenimas“. Režisierius Vytautas Balsys. Spektaklio trukmė – 1.10 val. Bilietu kaina – 30 Lt.

6 d., penktadienį, 19 val. „Lauros kosmosas“. Režisierė ir pjesės autorė Agnė Dilytė. Spektaklio trukmė – 1.40 val. Bilietu kainos – 30, 35, 40 Lt.

8 d., sekmadienį, 12 val. Agnės Dilytės „Kreivos daiktų istorijos“. Pasaka vaikams. Režisierius Audrius Baniūnas. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilietu kaina – 14 Lt.

Teatro kasa (M. Daukšos g. 34) dirba III–V 15–19 val., VI 15–18 val., VII – valandą prieš spektaklį, tel.: 40 84 70, 22 60 90. Bilietus taip pat platina *Bilietai.lt*.

5 d., ketvirtadienį, 19 val. „Mokėk – duosi“. Spektaklis-pokštės. Pagal Gitanos Gugievičiūtės pjesę „Labas gyvenimas“. Režisierius Vytautas Balsys. Spektaklio trukmė – 1.10 val. Bilietu kaina – 30 Lt.

6 d., penktadienį, 19 val. „Lauros kosmosas“. Režisierė ir pjesės autorė Agnė Dilytė. Spektaklio trukmė – 1.40 val. Bilietu kainos – 30, 35, 40 Lt.

8 d., sekmadienį, 12 val. Agnės Dilytės „Kreivos daiktų istorijos“. Pasaka vaikams. Režisierius Audrius Baniūnas. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilietu kaina – 14 Lt.

Teatro kasa (M. Daukšos g. 34) dirba III–V 15–19 val., VI 15–18 val., VII – valandą prieš spektaklį, tel.: 40 84 70, 22 60 90. Bilietus taip pat platina *Bilietai.lt*.

5 d., ketvirtadienį, 19 val. „Mokėk – duosi“. Spektaklis-pokštės. Pagal Gitanos Gugievičiūtės pjesę „Labas gyvenimas“. Režisierius Vytautas Balsys. Spektaklio trukmė – 1.10 val. Bilietu kaina – 30 Lt.

6 d., penktadienį, 19 val. „Lauros kosmosas“. Režisierė ir pjesės autorė Agnė Dilytė. Spektaklio trukmė – 1.40 val. Bilietu kainos – 30, 35, 40 Lt.

8 d., sekmadienį, 12 val. Agnės Dilytės „Kreivos daiktų istorijos“. Pasaka vaikams. Režisierius Audrius Baniūnas. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilietu kaina – 14 Lt.

Teatro kasa (M. Daukšos g. 34) dirba III–V 15–19 val., VI 15–18 val., VII – valandą prieš spektaklį, tel.: 40 84 70, 22 60 90. Bilietus taip pat platina *Bilietai.lt*.

5 d., ketvirtadienį, 19 val. „Mokėk – duosi“. Spektaklis-pokštės. Pagal Gitanos Gugievičiūtės pjesę „Labas gyvenimas“. Režisierius Vytautas Balsys. Spektaklio trukmė – 1.10 val. Bilietu kaina – 30 Lt.

6 d., penktadienį, 19 val. „Lauros kosmosas“. Režisierė ir pjesės autorė Agnė Dilytė. Spektaklio trukmė – 1.40 val. Bilietu kainos – 30, 35, 40 Lt.

8 d., sekmadienį, 12 val. Agnės Dilytės „Kreivos daiktų istorijos“. Pasaka vaikams. Režisierius Audrius Baniūnas. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilietu kaina – 14 Lt.

Teatro kasa (M. Daukšos g. 34) dirba III–V 15–19 val., VI 15–18 val., VII – valandą prieš spektaklį, tel.: 40 84 70, 22 60 90. Bilietus taip pat platina *Bilietai.lt*.

5 d., ketvirtadienį, 19 val. „Mokėk – duosi“. Spektaklis-pokštės. Pagal Gitanos Gugievičiūtės pjesę „Labas gyvenimas“. Režisierius Vytautas Balsys. Spektaklio trukmė – 1.10 val. Bilietu kaina – 30 Lt.

6 d., penktadienį, 19 val. „Lauros kosmosas“. Režisierė ir pjesės autorė Agnė Dilytė. Spektaklio trukmė – 1.40 val. Bilietu kainos – 30, 35, 40 Lt.

8 d., sekmadienį, 12 val. Agnės Dilytės „Kreivos daiktų istorijos“. Pasaka vaikams. Režisierius Audrius Baniūnas. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilietu kaina – 14 Lt.

Teatro kasa (M. Daukšos g. 34) dirba III–V 15–19 val., VI 15–18 val., VII – valandą prieš spektaklį, tel.: 40 84 70, 22 60 90. Bilietus taip pat platina *Bilietai.lt*.

5 d., ketvirtadienį, 19 val. „Mokėk – duosi“. Spektaklis-pokštės. Pagal Gitanos Gugievičiūtės pjesę „Labas gyvenimas“. Režisierius Vytautas Balsys. Spektaklio trukmė – 1.10 val. Bilietu kaina – 30 Lt.

6 d., penktadienį, 19 val. „Lauros kosmosas“. Režisierė ir pjesės autorė Agnė Dilytė. Spektaklio trukmė – 1.40 val. Bilietu kainos – 30, 35, 40 Lt.

8 d., sekmadienį, 12 val. Agnės Dilytės „Kreivos daiktų istorijos“. Pasaka vaikams. Režisierius Audrius Baniūnas. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilietu kaina – 14 Lt.

Teatro kasa (M. Daukšos g. 34) dirba III–V 15–19 val., VI 15–18 val., VII – valandą prieš spektaklį, tel.: 40 84 70, 22 60 90. Bilietus taip pat platina *Bilietai.lt*.

5 d., ketvirtadienį, 19 val. „Mokėk – duosi“. Spektaklis-pokštės. Pagal Gitanos Gugievičiūtės pjesę „Labas gyvenimas“. Režisierius Vytautas Balsys. Spektaklio trukmė – 1.10 val. Bilietu kaina – 30 Lt.

6 d., pen

Kauno karuselė

Kauno valstybinis dramos ir Lietuvos nacionalinis dramos teatrai atnaujino tradiciją keistis gastrolėmis. Šiemet abu jie vienas pas kitą svečiuojasi gegužę. Kiekvienas teatras savo publikai viésédamas pristato po 6 spektaklius.

Nors Kauno dramos teatras Didžiosios scenos kol kas neturi, LNDT pavyko sudaryti tikrą įdomią gastrolių programą iš kamerinių spektaklių. Kauno publikos numylėtiniai Valentinas Masalskis ir Birutė Marcinkevičiūtė-Mar ištikimi savo repertuarui. Kaune mažai kam matytas Patricko Suskindo „Kontrabosas“ – gurmaniškam vokiečių dramaturgijos gerbejų skoniu. B. Mar savo monospektaklyje „Unė“ dar kartą kauniečiams primins Hollivudo aktorių Unės Babickaitės istoriją, o jos inscenizuotame Alessandro Barico „Šilke“ išvysime ir išgirsimė poetiškai, šilku šlamantį šokio judesj, baltą muziką, subtilų jausmų „šilką“ ir po juo slypinčią paslaptį.

Antano Škemos „Saulėtos dienos“ nukels Kauno teatro mylėtojus į Lietuvos praeitį, kuri, anot režisierės Ramunės Kudzmanaitės, „kuo ilgiau gyveni, tuo artimesnė atrodo“. Panašiai pasijusime ir Sigito Račkio režisueriame Romualdo Granauskio „Duburyje“. Romaino inscenizacija nuveda į gilų sovietmetį, kur kasdienybė dažnai skamba rusų kalba... Spektaklyje „Bunkeris“ rašytojas ir režisierius Vytautas V. Landsbergis mus grąžina į lemtingą Lietuvos istorijos momentą, kai

daugeliui teko rinktis – būti ištikimam Lietuvos nepriklausomybės idėjai ar dėl ramesnės ateities parsiduoti priešams ir išduoti draugus.

Su įdomiausiais ir geriausiais savo spektakliais gastraliouti kitame mieste – abiejų teatrų aktoriams ne tik nostalgiją kelianti tradicija, bet ir jaudinantis susitikimas su neįprastais, kitaip reaguojančia publika. Žiūrovams tai puiki proga išvysti kiek kitokią vaidybą, seniai matytus ar išvis nepazįstamus aktorius, praplėsti teatrinių patircių horizontus.

Paskutiniji balandžio šeštadienį nuo pat ryto Ažuolyne, šalia Dainų slėnio, virė darbas – Lietuvai pagražinti draugijos žmonės, vadovaujami Vidmanto Markevičiaus, kaiše duobutes, nešė vandenį. Vidurdienį iš Vilniaus, Utenos, Pasvalio ir kitų miestų atvykus draugijos nariams, buvo pasodinti devyni ažuoliukai, skirti Lietuvai pagražinti draugijos 90-osioms įkūrimo metinėms priiminti. Jie pavadinti draugijos įkūrėjų – Juozo Tumo-Vaižganto, Stasio Šilingo, Povilo Matulionio, Tado Ivanausko, Vlado Nagevičiaus, Vlado Brazilevičiaus, Aleksandro Ardičko – ir garbės narių monsinjoro Kazimiero Vasiliausko, poeto Justino Marcinkevičiaus vardais.

Vėliau Kauno igulos karininkų ramovėje vyko Lietuvai pagražinti draugijos jubiliejus minėjimas. Prieš 90 metų, 1921-ųjų balandžio 23 d., Juozo Tumo-Vaižganto bute įkurta viena reikšmingiausių aplinkos tvarakymo ir puoselejimo organizacijų prieškaryje – Lietuvai pagražinti draugija, o jos ištatai

iregistravoti Kauno miesto valdyboje. Šios draugijos tikslas – saugoti ir globoti meno, istorijos ir gamtos paminklus, augalais gražinti Lietuvą.

Sventės metu kauniečiams ir svečiams koncertavo choras „Indraja“, solistas Tomas Vaitkus, Just. Marcinkevičiaus, Marcelijaus Martinačio, Sergejus Jesenino eileraščius skaitė aktorius Tomas Vaisieta.

Kauno miesto vicemeras Povilas Mačiulis savivaldybės garbės raštais apdovanojo aktyviausius draugijos narius.

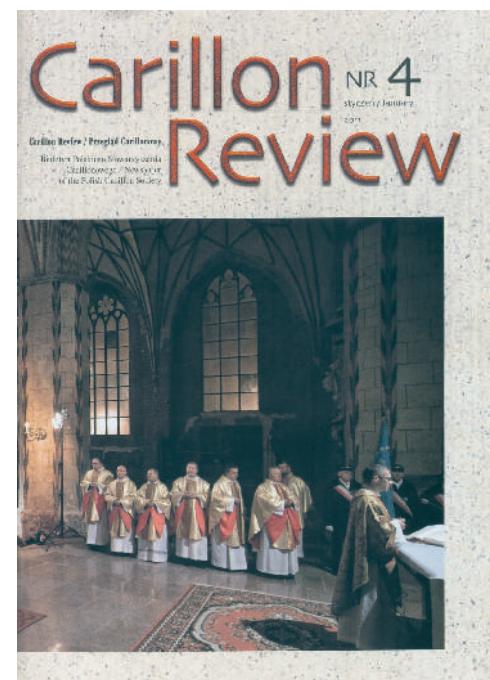
Baigiantis šventei prie draugijos vėliavos į Lietuvai pagražinti draugijos Kauno J. Tumo-Vaižganto skyrių ištojo gausus būrys naujų narių.

Kasmet per bibliotekų savaitę suteikiamai metų geriausią bibliotekininkų vardai ir skirtiems premijos bibliotekų specialistams už reikšmingiausius darbus jų veikloje bei išskirtinius profesinius laimejimus, pasiekus per praėjusius metus. Gegužės 3 d. Kultūros ministerijos Baltojoje salėje 2010 m. geriausio bibliotekininko vardas suteiktas iš Kauno apskrities viešosios bibliotekos darbuotojai – Kultūros renginių ir leidybos grupės vedėjai Rimantei Tamoliūnienei už originalias Kauno kultūros paveldo sklaidos iniciatyvas bei šiuolaikišką bibliotekos istorijos liudijimą.

Ketvirtasis šių metų Lenkijos karilionininkų asociacijos žurnalo „Carillon Review“ („Karilionų apžvalga“) numeris – ypa-

tingas. Pirmą kartą šiame leidinyje pasirodė rubrika „Lietuvos karilionai“, kuri, kaip tikisi vyriausioji žurnalo redaktorė Danuta Popinigis, taps nuolatine šio leidinio dalimi ir įtvirtins draugystę tarp dviejų kaimyninių šalių karilionų gildijų.

Bendrame Giedriaus Kuprevičiaus, Arvydo Karaškos ir Dariaus Kučinsko straipsnyje pristatomi Kauno ir Klaipėdos karilionai, svarbiausiai su jais susiję įvykiai ir ketvertas Lietuvos karilionininkų.

„Nemunas“ rekomenduoja

Kitokio kino klube – „Valandos“

Gediminas JANKAUSKAS

Antradieni, gegužės 10 d., Kitokio kino klube žiūrėsime modernaus kino šedevrą „Valandos“, sukurta pagal Michaelo Cunninghamo romaną. Filme glaudžiai susi- pina trijų moterų likimai. Rašytoja Virginia Woolf (už ši vaidmenį Nicole Kidman buvo apdovanota „Oskaru“) 1923 m. Londono pri- miestyje rašo mūsų skaitytojams

gerai žinomą romaną „Ponia Da- lovė“. 1952 m. šią knygą Los Andžele skaito ponia Lora Braun (aktorė Julianne Moore) ir mėgina iš jos sužinoti, kaip pakeisti savo nu- sistovėjusį gyvenimą, o dar po ke- turiasdešimties metų į pačią ponią Dalovė persikūnija Niujorko knygų leidėja Klarisa Vohan (aktorė Meryl Streep).

Visos trys „Valandy“ moterys iš- gyvena sudėtingą periodą. Virgi-

nia Woolf apsėsta ne tik rašymo manijos, bet ir minčių apie savizi- dybę. Lora Braun dūsta miesčioniško amerikietiškos provincijos „rojaus“ atmosferoje. O Klarisa Vohan labai susirūpinusi nuo AIDS mirštancio artimiausio draugo Ri- cardo, Loros Braun sūnaus, likimu.

Retai dabartiniame kine galima aptikti tokį prasmingą kūrinį. Laimė, kad jis buvo įvertintas ir kritiku, ir žiūrovų.

demaskavusi slapuką, mielai įsi- traukia į azartiską užsiėmimą.

„Edo televizija“ (sekmadienis, 11.35 val., LNK) suderina romantinės komedijos ir socialinės satyros elementus. Nauja realybės šou programą organizuojančios TV vadovai atrenka simpatišką dalyvį. Nuo šiol visą mėnesį kiaurą parą Edas bus sekamas televizijos kameru ir žiūrovų. Jei vyrukui pavyks išlai- kyti aukštą reitingą, jis gaus gerą premiją. Pradžia tikrai įspūdinga, tačiau greitai žiūrovai ima reikalau- ti vis daugiau pikantiškų detalių.

„Nepalaužiamos drąsos“ (sek- madienis, 21.30 val., LNK) herojė dirba radijuje. Stoties „Pasivaikš- ciojimas po Niujorką“ vedėja Erika Bein (aktorė Jodie Foster) kartą su mylimuoju gimtajame mieste tampa smurto aukomis. Centrinia- me parke vaikštinėjančią porelę su- muša ir apiplėšia padugnių gauja. Erikos vaikinas nužudytas, o ji pati atsigavusi po komos pakeičia nuomonę apie „pati saugiausią pa- saulyje miestą“. Dabar jos gyvenimo tikslas – kersyti už savo sugriau- tą gyvenimą.

Kriminalinės komedijos „Dingti iš akių“ (sekmadienis, 0.10 val., LNK) pagrindą sudaro tradicinė ame- rikietiška istorija apie pabėgimą iš kalėjimo. Elmore'o Leonardo krimi- naliniu romano ekrанизacijoje plė- škias virtuoza Džekas Foulis (aktorius George'as Clooney) pagaliau prieina liepto galą ir atsiduria už gro- tū. Tačiau kalėjime jis ilgai neužsi- būna, nes ištikimas draugeliš Badis padeda jam vėl atsidurti laisvėje. Bi- čiuliai planuoja įvykdyti dar vieną apiplėšimą ir paskui keisti gyvenimo būdą. Bet jų kelyje išdygsta ne- numatyta kliūtis.

Savaitgalis prie televizoriaus

Nauji senų siužetų pavidalai

Gediminas JANKAUSKAS

Jau atsibodo bambėti, kad naujų idėjų stokojantis Holivudas nuo- latos naudoja išprastas schemas ir be atvango perdirbiinėja senų filmų siužetus. Retai kada tokie perdirbi- niai būna kokybiški, o kartais ir vi- sai aukštyn kojomis apvercia klasikinių šedevrų prasmę. Panašiai at- sitiko ir komedijai „Ponas Dydsas“ (šeštadienis, 11.45 val., LNK).

Pirmą kartą ekranuose šio filmo herojus pasirodė dar 1936 m. pa- procio komedijoje „Ponas Dydsas“ vyksta į miestą“. Joje paprastam kaimo berniukui Longfelui Dydsui nusisypsojo laimė tapti 20 milijo- nų dolerių turto paveldėtoju. Ta- čiau net ir virtęs turtuoliu Dydsas visai nepasikeitė. Jis mielai dalijo pinigus vargšams ir būtent dėl to tapo visokiausią įtarinėjimų ir in- trigų auka. Galiausiai Dydsas atsi- dėre teisme ir turėjo aškintis, ko- dėl jis visai nebrangina pinigu.

Šią naivą prieškario pasakaitę su moralu prisimine Holivudo pro- diuseriai ir pabandė ją papasakoti dar kartą, tik su kai kuriomis patai- somis. Iš pirmo žvilgsnio pakeiti- mu nedaug, bet jie reikšmingi.

Dabartinis ponas Dydsas paveldi 40 milijardų dolerių sumą (sutiki- me, prieskariniai 20 milijonų da- bartiniams žmogui jau neatrodė fan- tastiška suma). Bet tai niekis, paly- ginti su pagrindinio herojaus trans- formacija. Senoje papročių komedi- joje pagrindinį vaidmenį atlikę Gary Cooperis net kelis dešimtmie- cius buvo etaloninis teigiamas ame- rikietis. Dabartinio pono Dydso vaidmuo patikėtas Adamui Sand- leriui, iki šiol vaidinusiam ne itin talentingai surkustose, o kartais ir vi- sai kvaliose komedijose. Su G. Co- operiu prieškario epochoje buvo malonu susitapantį kiekvienam paprastam žmogui. Vadinasi, ir ne- sudėtingas moralas „pinigai savai- me dar neatneša laimės“ daug kam tapo svarbia gyvenimiška filosofija.

Žiūrint dabartinių „Poną Dydsą“ persasi kitos mintys ir išvados. Dauguma ižvelgs visai kitokį moralą – „Kvailys tas Dydsas. Jeigu man nuskliltų tokia laimė, jau aš žinociau, kaip tais pinigais pasinaudot“... Režisierius Michaelas Bay'aus filmo „Uola“ (šeštadienis, 21.15 val., TV3) svarbiausiai įvykiai rutuliojasi legendiniame Alkatrase. FTB vadadas J. Edgaras Hooveris ne kartą su pa-

sididžiavimu yra sakęs, kad iš „Pe- likanų saloje“ iškarto kalėjimo ne- įmanoma pabėgti. Tačiau kai kam visgi pavyksta ištrūkti iš šio prag- ro. Tarp laimingų yra ir Džonas Meisonas (aktorius Seanas Conne- ry), pabėgęs iš Alkatraso ir budrai saugomas slaptųjų tarnybų. Tačiau greitai prieikia jo sugebejimui, nes muziejumi virtusiam kalėjime iš- tvirtina generolo Humelio vado- vaujančias smogikų būrys, reikalaujantis iš valdžios milžiniškos kom- pensacijos už visas JAV karines operacijas. Todėl Meisonui tenka pakartoti savo žygį. Tik ši kartą bėgti ne iš kalėjimo, o priešinga kryptimi.

Naujų spalvų kriminalinio kino paletėje paliko filmas „Amerikos gangsteris“ (šeštadienis, 22.40 val., LNK). Ilgą laiką atrodė, kad apie gangsterius kinas per aštuonis de- šimtmiečius pasakė viską. Bet reži- sierius Ridley Scottas įrodė, jog bal- tų diemų šioje temoje tikrai esama.

„Amerikos gangsteris“ praside- da 1968 m. vaizdais. Kai Harleme netikėtai miršta vietinės mafijos bosas, jo vietą ryžtingai užima ve- lionio vairuotojas Frenkas Lukasas. Tylus ir visuomet paslaugus vyru-

kas greitai perima į savo rankas vi- są kriminalinį verslą, o nepatenkin- tuosis nutildo keliomis itin žiau- riomis akcijomis. Iki šiol aktorius Denzelas Washingtonas su retomis išimtimis vaidino vien teigiamus personažus ir už tai net buvo pra- mintas „juodaveide Amerikos sąži- ne“. Bet „Amerikos gangsterystė“ aktorius ryžtingai griauna ši mitą. Jo suvaidintas Frenkas Lukasas yra klastingas, nuožumas, protinges ir jokių skrupulų nepripažstantis monstras. Ko vertas vien jo sumanymas gabenti į Ameriką didžiules narkotikų partijas Vietname žuvu- sių kareivių karstuose! Šios ciniš- kos idėjos šviesoje „Sausojo ista- tymo“ laikų gangsteriai, gabeni- tuščiuose karstuose deginę, atro- do kaip juokingi operetiniai perso- nažai.

Trileris „Paranoja“ (šeštadienis, 0.05 val., TV3) laisvai interpretuo- ja klasikinio Alfredo Hitchcocko filmo „Langas į kiemą“ (1954 m.) tematiką, tik veiksmas rutuliojasi mūsų dienomis. Jaunuolis Keilas yra tikras „internautas“, paskendė videožaidimų ir interneto pasaulyje. Dėl namų aresto priverstas sėdėti tarp keturių sienų vaikinas susi- randā naują intrigujantį užsiėmimą – šnipinėti kaimynus. Pirmajai jo naujojo pomėgio „auka“ tampa simpatiška kaimynė Eslė. Mergina,